

Republica Moldova

GVERNUL

HOTĂRÂRE Nr. HG199/2014
din 20.03.2014

**cu privire la aprobarea Strategiei
de alimentare cu apă și sanitație
(2014 - 2030)**

Publicat : 28.03.2014 în MONITORUL OFICIAL Nr. 72-77 art. 222 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

[HG466 din 06.07.22, MO221-229/22.07.22 art.577; în vigoare 22.07.22](#)

În scopul dezvoltării sectorului alimentare cu apă și sanitație, creării cadrului necesar pentru asigurarea graduală pînă în anul 2028 a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 - 2030), conform anexei nr.1.

1¹. Se aprobă Planul de acțiuni pentru anii 2020-2024 privind implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030), conform anexei 1¹.

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale, în limitele competențelor ce li s-au atribuit, vor asigura realizarea și vor prezenta anual, pînă la data de 15 ianuarie, Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului informația cu privire la implementarea prevederilor Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014 - 2030).

3. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va monitoriza și va prezenta Guvernului, pînă la data de 15 februarie a anului următor anului de gestiune, rapoarte anuale privind procesul de implementare a Strategiei.

4. Se abrogă hotărârile Guvernului, conform anexei nr.2.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

PRIM-MINISTRU Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul economiei Valeriu Lazăr

Ministrul mediului Gheorghe Șalaru

Ministrul sănătății Andrei Usatîi

Ministrul dezvoltării regionale

și construcțiilor Marcel Răducan

Ministrul finanțelor Anatol Arapu

Nr. 199. Chișinău, 20 martie 2014.

Anexa nr.1

la Hotărîrea Guvernului nr.199

din 20 martie 2014

STRATEGIA DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI SANITAȚIE (2014 - 2030)

Introducere

Republica Moldova, aflată în proces de negociere a Acordului de Asociere la Uniunea Europeană (UE), și-a asumat o serie de angajamente în mai multe domenii pe baza alinierii legislației și standardelor naționale la legislația și standardele comunitare.

Legislația comunitară în domeniul alimentării cu apă și sanitației poate fi realizată numai prin investiții mari în infrastructură. În situația economică actuală a țării o astfel de investiție trebuie să fie planificată și programată respectându-se constrîngerile care se impun, motiv pentru care Republica Moldova acordă o atenție deosebită acestei provocări.

Domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare a suferit transformări esențiale în ultimii 5 ani din punct de vedere atât tehnic, cât și organizatoric.

De aceea, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care este responsabil de dezvoltarea domeniului alimentării cu apă și sanitației, avînd ca punct de plecare analiza situației existente, modelarea scenariilor posibile de modernizare și dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, contribuie astfel la luarea unor decizii importante cu privire la direcțiile de acțiune în etapele ce vor urma.

Trebuie să se aibă în vedere că serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație au un rol decisiv pentru îmbunătățirea calității vieții tuturor cetățenilor și pentru evitarea excluziei sociale și izolării. Ținînd cont de importanța lor pentru economie și pentru producerea de alte bunuri și servicii, eficiența și calitatea acestora constituie un factor de competitivitate și de cea mai mare coeziune, în special datorită faptului că permit atragerea investițiilor în regiuni mai puțin favorizate.

Serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație se află în centrul dezbaterii politice, în special din perspectiva rolului pe care îl au autoritățile publice într-o economie de piață și anume, pe de o parte, acela de a veghea buna funcționare a pieței și, pe de altă parte, de a garanta interesul

general, în special satisfacerea nevoilor primordiale ale cetățenilor.

Furnizarea de servicii publice de alimentare cu apă și sanitație într-o manieră performantă și nediscriminatorie constituie, la rîndul său, o condiție pentru o mai bună integrare economică în UE.

Prezenta Strategie de alimentare cu apă și sanitație (în continuare - *Strategia*) plasează serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație în sfera activităților de interes economic general, așa cum sînt ele definite în Carta Verde a UE și încearcă să alinieze aceste servicii la conceptul european.

Necesitatea elaborării unei strategii noi, aliniată la cerințele actuale ale societății și la legislația comunitară, a decurs din analiza și evaluarea rezultatelor obținute la implementarea Strategiei privind alimentarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.662 din 13 iunie 2007, Programului de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005, și Programului Național „Satul Moldovenesc”, în urma cărora s-a constatat că:

a) principalele obiective de dezvoltare a serviciului public de alimentare cu apă și canalizare, stipulate în Strategie și în programele sus-menționate, nu au fost executate;

b) atragerea și utilizarea fondurilor nerambursabile și creditelor menționate în această Strategie a fost inefficientă. Spre exemplu, grantul alocat de Turcia pentru construcția stației de tratare a apei în or. Ceadâr-Lunga a fost valorificat, însă stația nu este funcțională; creditul acordat de Statul Kuwait în anul 2006 pentru 6 localități nu a fost valorificat.

De asemenea, respectiva Strategie nu prevede acțiuni, caracteristici și indicatori în conformitate cu :

a) amenințările schimbărilor climatice asupra resurselor de apă din Republica Moldova din punct de vedere atît al cantității, cît și al calității;

b) disponibilitatea datelor din sectorul alimentare cu apă și sanitație, care au o importanță vitală pentru luarea deciziilor informate de dezvoltare a infrastructurii domeniului;

c) politica în domeniul reglementării tarifelor la apă și canalizare;

d) managementul informațiilor în sectorul alimentare cu apă și sanitație, care actualmente este compatibil cu cerințele inițiativei e-Guvernare;

e) necesitatea implicării Guvernului în cadrul politic, juridic și instituțional;

f) estimarea impactului costurilor financiare și non-financiare aferente implementării Strategiei;

g) modalitatea și mecanismele monitorizării Strategiei, rezultatele scontate, indicatorii de progres, etapele de implementare și procedurile de raportare.

Un impact negativ a avut și calcularea sofisticată și ireală a investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii. Drept urmare, în perioada 2008-2012 nu au fost valorificate investiții în sumă de 3 559 155 mii lei necesare pentru construcția sistemelor de alimentare cu apă și sanitație în localitățile Republicii Moldova.

Cele relatate mai sus permit reevaluarea capacităților și priorităților Strategiei aprobate în anul 2007.

Strategia de alimentare cu apă și sanitație nou-elaborată se bazează pe documente cheie, aprobate la nivel național, cum sînt Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului; Concepția politicii de mediu, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.605 din 2 noiembrie 2001; Programul Național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 304 din 17 martie 2007; Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.685 din 4 septembrie 2013; Indicatorii țintă și termenele de implementare din cadrul Protocolului Apa și Sănătatea, aprobați prin Ordinul comun al ministrului sănătății și ministrului mediului nr.17/115 din 19 februarie 2010).

Strategia actuală nu se limitează doar la concluzii finale și recomandări, ci și determină măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor și rezultatelor în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

În Strategie sînt aplicate viziuni recente privind dezvoltarea domeniului alimentării cu apă și sanitației și utilizate noțiuni noi ca:

plan de alimentare cu apă și sanitație (PAAS), care este un document de planificare a investițiilor pentru dezvoltarea pe termen lung a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație, elaborat pentru o anumită regiune, raion sau localitate (municipiu, oraș, sat, comună), astfel încît să se potrivească perfect cu sistemele existente și cu disponibilitățile și constrîngerile ce vizează sursele de apă locale și cu prevederile legislației în vigoare;

sanitație - o serie de servicii publice și acțiuni de siguranță din punct de vedere sanitaro-epidemiologic, igienic și de mediu:

(a) colectarea, transportarea și epurarea apelor menajere, fecaloide (care conțin excreții umane) și a apelor meteorice; precum și

(b) evacuarea și tratarea nămolului din toalete, rezervoarele septice și stațiile comunale de epurare a apelor uzate, în scopul reducerii poluării chimice, și al răspîndirii microbilor și al menținerii unui mediu sănătos și durabil.

studiu de fezabilitate - este un document în baza căruia se elaborează documentația de proiect, care include și furnizează informația privind impactul multidimensional al proiectului, precum și viabilitatea economică și durabilitatea financiară a proiectului de investiții capitale.

I. DESCRIEREA SITUAȚIEI ACTUALE

ÎN DOMENIUL ALIMENTĂRII CU APĂ ȘI SANITAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

1. Cadrul legal

În prezent, domeniul alimentării cu apă și sanitației este reglementat de un șir de acte legislative și normative elaborate, adoptate și modificate conform condițiilor și prevederilor noi, dar care mai trebuie să fie perfecționate, respectiv:

Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, care determină și stabilește modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice în unitățile

administrativ-teritoriale;

Legea nr.1402-XV din 24 octombrie 2002 a serviciilor publice de gospodărie comunală, care stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea și controlul funcționării lor;

Legea nr. 272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă - stabilește cerințe pentru asigurarea exploatării sigure a serviciului de alimentare cu apă și necesită să fie revizuită în conformitate cu Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman;

Legea apelor nr. 272 din 23 decembrie 2011, elaborată în conformitate cu prevederile Directivelor europene. Legea își propune să protejeze apa împotriva poluării și stabilește standarde de calitate pentru mediu.

Legea nr.10-XVI din 3 februarie 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, care are drept scop asigurarea condițiilor optime pentru protecția și promovarea sănătății populației și îmbunătățirea calității vieții;

Legea nr.303 din 13 decembrie 2013 a serviciului public de alimentare cu apă și canalizare - reglementează cadrul juridic unitar privind înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul funcționării în localități a serviciilor publice de alimentare cu apă potabilă, industrială și de canalizare a apelor uzate menajere.

Hotărârea Guvernului nr. 934 din 15 august 2007 „Cu privire la instituirea sistemului informațional automatizat «Registrul de stat al apelor minerale naturale, potabile și băuturilor nealcoolice îmbuteliate»”, care reglementează calitatea apei potabile și stabilește cerințele programelor de monitorizare și de raportare a calității apei potabile.

Hotărârea Guvernului nr. 950 din 25 noiembrie 2013 „Pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale”.

Republica Moldova este parte semnatară a unor numeroase convenții și parteneriate relevante pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație: Convenția Espoo, Convenția de la Helsinki privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale și Protocolul privind Apa și Sănătatea din cadrul acestei convenții, Convenția CIPFD, acorduri bilaterale cu Ucraina și România.

2. Cadrul instituțional

Principala autoritate competentă în domeniul alimentării cu apă și sanitației este Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care are misiunea de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea și implementarea politicii sectoriale.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale își exercită competențele la avizarea permiselor de folosire a apei, evacuarea apelor uzate, stabilirea zonelor de protecție sanitară a rețelelor și instalațiilor de alimentare cu apă și canalizare, efectuarea expertizei sanitare în domeniul monitorizării calității apei potabile distribuită consumatorilor.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor este organul central de specialitate al administrației publice care elaborează și promovează politica statului în domeniul amenajării și planificării teritoriului, arhitecturii, urbanismului, construcției, producerii materialelor de

construcție, locuințelor și dezvoltării regionale.

Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi sînt responsabile pentru elaborarea și aprobarea documentației de urbanism și autoritățile publice locale de nivelul al doilea - pentru elaborarea și aprobarea planurilor de amenajare a teritoriilor. Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor emite avize generale asupra documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, menționate în baza avizelor organismelor centrale interesate;

elaborează și promovează politica statului în domeniile dezvoltarea regională, amenajarea și planificarea teritoriului, arhitectură, urbanism, construcții, producerea materialelor de construcție, construcția de locuințe. Autoritățile publice locale aprobă planurile generale de urbanism și planurile de amenajare a teritoriului raionului, inclusiv cu infrastructura sectorului alimentare cu apă și canalizare, iar Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor emite avizul general.

Ministerul Finanțelor elaborează și promovează politica statului în domeniul bugetar-fiscal, incluzînd activitățile legate de finanțarea sectorului alimentare cu apă și sanitație.

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a elaborat Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate.

Agenția „Apele Moldovei”, subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, avînd competențe pentru implementarea politicii statului în managementul resurselor de apă, hidro-ameliorație și alimentarea cu apă și sanitație.

Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, este responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul cercetărilor geologice, folosirii și protecției solului și apelor subterane. Expediția Hidrogeologică „EHGeoM” acordă servicii legate de forajul fîntînilor arteziene.

Misiunea Inspectoratului pentru Protecția Mediului este implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, exercitarea controlului și supravegherii de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor în domeniile de competență.

Agenția de Mediu este autoritate administrativă subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), responsabilă de implementarea politicii statului în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate, obținînd cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și alocațiile bugetare.

Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor este responsabil de implementarea politicii în domeniul protecției consumatorilor, inclusiv a consumatorilor de apă.

Asociația „Moldova Apă-Canal” reprezintă asocierea voluntară a întreprinderilor de apă - canal din țară. Asociația acordă servicii de consultanță, elaborează indicatori de performanță (benchmarking) pe bază voluntară și oferă instruire și suport tehnic membrilor săi la o scară limitată.

În Republica Moldova funcționează 38 operatori apă-canal avînd forma organizatorico-juridică de întreprindere municipală (31) sau societate pe acțiuni (7). Regiile apă-canal prestează servicii de alimentarea cu apă și canalizare populației și agenților economici.

Asociațiile consumatorilor de apă gestionează sistemele de alimentare cu apă și de sanitație din

localitățile rurale.

Biroul Național de Statistică colectează date și publică statistici cu privire la domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Instituțiile menționate își desfășoară activitatea în limitele competențelor stabilite, au politici adecvate, însă nu dispun de un suficient efectiv pentru o administrare eficientă a problemelor curente ale sectorului și planificarea financiară a investițiilor pe termen mediu și lung.

[Pct.2 modificat prin HG466 din 06.07.22, MO221-229/22.07.22 art.577; în vigoare 22.07.22]

3. Resursele de apă ale Republicii Moldova

în contextul alimentării cu apă a populației

Resursele de apă ale Republicii Moldova sînt reprezentate de apele de suprafață (3.621 râuri și 4.261 lacuri naturale și artificiale) și apele subterane (4.842 fîntîni arteziene și 179.574 fîntîni cu alimentare din apele freactice). Principalele râuri sînt Nistru (cu o lungime de 652 km) și Prut (695 km). Cele mai mari lacuri artificiale sînt Costești-Stîncă pe râul Prut (59 km²) și Dubăsari pe râul Nistru (67,5 km²). (Sursa: Raportul anual al Inspectoratului pentru Protecția Mediului)

Apa disponibilă în prezent este de aproximativ 500 m³ la un locuitor pe an sau chiar mai puțin, plasînd Republica Moldova în categoria țărilor în care „apa este insuficientă”, ceea ce poate crea un stres pe resursă, care, la rîndul ei, va fi afectată în viitor de schimbările climatice.

Pragurile recomandate la nivel internațional definesc volumul de 1700 m³/locuitor/an drept nivelul sigur de disponibilitate a apei dulci regenerabile.

Dacă volumul de apă disponibilă este mai mic de 1000 m³/locuitor/an, lipsa apei poate împiedica dezvoltarea economică și poate afecta sănătatea și standardul de viață al populației.

În prezent, disponibilitatea resurselor de apă în Republica Moldova reprezintă un aspect critic ce afectează capacitatea de dezvoltare economică a țării.

Volumul apei de suprafață din Republica Moldova este estimat la aproximativ 1,32 miliarde m³. Rezervele de apă subterană regenerabile zilnice sînt estimate la 3,478 milioane m³, din care 2,138 milioane m³ sînt aprobate de Comisia de Stat pentru rezervele de substanțe minerale utile. Din acestea circa 2,121 milioane m³ sînt utilizate de populație în scopuri potabile. Cel mai intens supuse exploatării sînt orizonturile acvifere de vîrsta Sarmațianului Mediu și Sarmațianului Inferior-Badenianului. (Sursa: datele Agenției Geologice și Resurse Naturale)

Din punct de vedere al calității, apele subterane atribuite acestor orizonturi depășesc în unele zone concentrația maximă admisibilă prevăzută de normele sanitare ale calității apei potabile îndeosebi după conținutul de hidrogen sulfurat, amoniac, fluor, stronțiu, fier, nitrați, cloruri, arsen și alți poluanți, motiv care impune antrenarea tuturor măsurilor necesare pentru epurarea apei și condiționării ei la valorile admisibile prevăzute de parametrii de calitate a apei potabile.

Figura nr.1. Sursele de apă potabilă din Republica Moldova

Resursele de apă din Republica Moldova sînt sensibile la schimbările climatice din punct de vedere atît al cantității, cît și al calității. Conform estimării, resursele de apă de suprafață disponibile

se vor diminua cu 16-20% pînă în anul 2020. Aceasta înseamnă că siguranța alimentării cu apă a tuturor utilizatorilor va fi periclitată în anul 2020, cînd intensitatea utilizării apei va atinge o cotă maximă.

Luînd în considerare posibilitatea exploatării apei subterane, se preconizează că începînd cu anul 2030 lipsa apei va deveni o barieră în calea dezvoltării. (Sursa: Raportul Național privind Dezvoltarea Umană în Moldova-Schimbarea climei, impactul socio-economic și politica de adaptare, PNUD, 2009)

Impactul schimbării climei, combinat cu insuficiența apei la nivelul țării, arată că asigurarea alimentării cu apă în viitor impune o planificare urbană integrată. Dezvoltarea urbană în zonele geografice cu deficit de apă necesită o gestionare atentă din perspectiva accesului limitat la sursele de apă potabilă. Această situație afectează în special partea de nord a țării, în care resursa de apă se află sub stres și unde există multe localități urbane cu densitate mare a populației.

În acest context, sînt definite trei tipuri de zone:

zone care în mod tradițional au avut deficit de apă, în care schimbările climatice vor spori presiunea asupra activităților economice actuale, fără a afecta însă disponibilitatea de apă potabilă pentru consumul uman;

zone cu populație vulnerabilă, preponderent din comunitățile rurale, care deja se confruntă cu un deficit de apă și cu coborîrea pînzei de apă freatică din cauza supra-exploatării și secetelor;

regiunea centrală a Moldovei, asupra căreia există un impact complex datorat diminuării resurselor de apă atît pentru populația rurală, cît și pentru cea urbană.

Încetinirea activității economice din țară după obținerea independenței a avut ca rezultat stabilizarea nivelului de poluare a rîurilor Nistru și Prut.

Principalele surse de poluare a apei de suprafață și subterane sînt sistemele de sanitație individuale din gospodăriile populației, deversările de apă uzată municipală insuficient epurată sau neepurată, infiltrațiile provenite din sistemele de canalizare și zonele de depozitare inadecvată a deșeurilor solide și deversările de ape industriale epurate independent și deversate în bazinele de apă, fapt ce complică tratarea apei brute și necesită cheltuieli suplimentare.

Fîntînile de adîncime mică de 10-50m constituie principala sursă de apă în zonele rurale unde nu există sisteme centralizate de alimentare cu apă.

Monitorizarea apelor subterane este efectuată de către Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale prin intermediul rețelei de monitoring alcătuită din 180 sonde (prin care se apreciază nivelul, temperatura și compoziția chimică a apelor subterane) amplasate pe întreg teritoriul țării.

O importanță deosebită prezintă datele cu privire la cantitatea și calitatea resurselor de apă locale pentru elaborarea planurilor și studiilor de fezabilitate pentru viitoarea infrastructură în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

4. Starea actuală a infrastructurii în domeniul alimentării cu apă și sanitației

În prezent, în Republica Moldova sînt 1 032 localități cu sisteme centralizate de alimentare cu apă potabilă, dintre care 3 municipii și 52 orașe.

În cele ce urmează este analizată activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare pentru anul 2012 în conformitate cu datele Biroului Național de Statistică.

Sisteme de alimentare cu apă. În anul 2012 pe teritoriul țării au fost amplasate 742 sisteme de alimentare cu apă, din care 571 unități cu proprietate publică, 168 - private și 3 - proprietate mixtă. Din total apeducte, pe parcursul anului de referință au funcționat 742 sisteme (91,2%) sau cu 34 apeducte mai mult comparativ cu anul precedent și cu 163 mai mult comparativ cu anul 2008.

Figura nr. 2. Sisteme de alimentare cu apă în perioada 2008-2012

Numărul sistemelor de alimentare cu apă a crescut ca urmare a punerii în funcțiune pe parcursul anului a 44 sisteme, preponderent în raioanele: Rîșcani - 11, Căușeni - 8, Cahul și Telenеști, respectiv, câte 3, Cantemir, Călărași, Criuleni, Hîncești, Ceadâr-Lunga, câte 2 sisteme. Totodată, 19 sisteme de alimentare cu apă nu au fost funcționale: raionul Șoldănești, Taraclia, respectiv, câte 6 sisteme, Florești - 3, Nisporeni - 2, Basarabeasca, Dubăsari, Florești, Hîncești, Orhei, Comrat - câte 1 sistem de alimentare cu apă.

Astfel, au fost asigurate cu servicii centralizate de alimentare cu apă 38,7% din localitățile țării, 76,7% din orașe și 36,2% din localitățile rurale. Anual numărul localităților dotate cu sisteme de alimentare cu apă este în creștere, în anul 2012 numărul acestora fiind de 378 localități față de 338 în anul 2008.

În anul 2012 lungimea totală a rețelelor și apeductelor de distribuție a apei potabile a constituit 9,3 mii km sau cu 409,5 km mai mult față de anul 2011. Dat fiind că nu toate sistemele de alimentare cu apă sînt funcționale, de facto pe parcursul anului au funcționat 9,1 mii km de rețele (97,9%). Volumul de apă captată a constituit 122,5 mil. m³, inclusiv 74,6% din surse de suprafață, 18,8% din surse subterane și 6,6% din alte surse.

Figura nr. 3. Volumul de apă captată după surse, anul 2012

Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă. În anul 2012 populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă a fost de circa 1,5 milioane persoane, ceea ce reprezintă 42,1% din populația țării (68,9% populația urbană și 22,7% populația rurală). Cea mai mare pondere a populației deservite de sistemul public de alimentare cu apă se înregistrează în UTA Găgăuzia - 66,6% și mun. Chișinău - 66,4%, urmate de regiunile Sud - 48,8%, Nord - 30,5% și Centru - 27,4%.

Distribuția apei. În anul de referință volumul de apă distribuită de către întreprinderile specializate de alimentare cu apă a constituit 74,9 mil. m³ sau cu 1,4 mil. m³ mai mult decît în anul 2011.

Tabelul nr. 1. Rețeaua și volumul de apă potabilă distribuită în perioada 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Numărul localităților dotate cu sisteme de alimentare cu apă potabilă	338	351	366	378
Sisteme de alimentare cu apă, unități	644	690	723	742
Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile, km	8036,2	8509,9	8914,7	9324,2

Apă potabilă distribuită consumatorilor, mil. m ³	78,1	75,0	73,5	74,9
inclusiv populației, mil. m ³	53,6	51,3	51,2	52,1

În profil teritorial cel mai mare volum de apă furnizată la un locuitor se înregistrează în mun. Chișinău - 43,7 m³, UTA Găgăuzia - 8,5 m³, după care urmează regiunea Sud - 7,6 m³.

Din volumul total de apă distribuită, 52,1 milioane m³ sau 69,5% este distribuită populației, 5,6% - instituțiilor bugetare, iar 24,9% altor consumatori, precum agenții economici. Volumul de apă furnizat populației comparativ cu anul precedent s-a majorat în total pe țară cu 1,8%. În regiunea Sud volumul de apă livrat populației a crescut cu 13,9% față de anul precedent, în regiunea Centru - cu 11,3%, în UTA Găgăuzia - cu 7,8%, iar în regiunea Nord - cu 1,8%.

Figura nr. 4. Volumul de apă distribuită pe categorii de consumatori, anul 2012

Pe parcursul anului 2012, 86,4% din volumul total de apă a fost distribuită prin dispozitive de măsurare. Cel mai mare volum de apă distribuit prin dispozitive de măsurare a fost înregistrat în regiunea Nord - 93,3%, iar cel mai mic în regiunea Centru - 81,2%. În anul 2012 au fost înregistrate 37,2 mii cazuri de avarii accidentale în rețeaua de distribuție a apei sau cu 8,7 mii cazuri mai mult comparativ cu anul 2011, fapt ce a determinat pierderi semnificative de apă.

Sisteme de canalizare centralizate. În anul 2012 din totalul de apeducte existente, 158 au fost dotate cu sisteme de canalizare, din care au funcționat 110 sisteme sau cu 3 unități mai mult comparativ cu anul 2011. Pe parcursul anului 2012 au fost puse în funcțiune 3 sisteme de canalizare, iar 9 sisteme au fost scoase din funcțiune. Din totalul sistemelor de canalizare, 124 sînt dotate cu stații de epurare.

Figura nr. 5. Sisteme de canalizare în perioada 2008-2012

Populația deservită de sistemul public de canalizare. Numărul populației cu acces la servicii de canalizare a constituit 761 mii de persoane, ceea ce reprezintă 21,4% din totalul populației, inclusiv 50,1% în localitățile urbane și numai 1,0% în localitățile rurale. Cea mai mare pondere a populației cu acces îmbunătățit la servicii de canalizare este înregistrată în regiunea Nord - 23,4%, urmată de regiunile Centru -10,2% , Sud - 6,7% și UTA Găgăuzia - 2,2%.

În anul 2012 lungimea totală a rețelei de canalizare a constituit 2,6 mii km, din care de facto au funcționat 2,4 mii km (92,3%). Capacitatea zilnică de epurare a apelor uzate pe parcursul anului a fost de 0,7 mil. m³ de apă.

Tabelul nr. 2. Rețeaua sistemelor de canalizare în perioada 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Numărul localităților cu sisteme de canalizare	135	134	135	130
Sisteme de canalizare, unități	172	169	167	158
inclusiv dotate cu stații de epurare	128	126	132	124
Lungimea totală a rețelei de canalizare, km	2548,5	2586,5	2592,1	2602,1

Cantitatea totală a apelor uzate colectate a fost de 66,5 mil. m³, din care 56,6% reprezintă apele uzate recepționate de la populație.

Figura nr. 6. Distribuția volumului de ape uzate recepționate de la abonați, anul 2012

Prin stațiile de epurare a apei au trecut 64,4 mil. m³ de apă uzată (96,8%). Din volumul total de apă uzată, apele epurate biologic au alcătuit 64,2 mil. m³ (99,7%), din care 60,8 mil. m³ (94,6%) au fost purificate conform normativelor stabilite. Pe parcursul anului 2012 la rețelele de canalizare au fost înregistrate 26,4 mii de avarii, cu 3,8 mii mai mult comparativ cu anul 2011. (Sursa: Biroul Național de Statistică)

Suma totală cheltuită în sectorul alimentare cu apă și sanitație în ultimii cinci ani (2008 - 2012) constituie aproximativ 1.910 milioane lei sau echivalentul a 120 milioane EUR (figura nr.7), cu o distribuție între sursele interne și cele internaționale, preponderent în favoarea donatorilor străini (32% și, respectiv, 68%).

Figura nr. 7. Investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație în perioada 2008-2012

Contribuția sumei totale alocate domeniului alimentării cu apă și sanitației (intern, plus donatori străini) în produsul intern brut a fost de 0,4% în anul 2008, 0,7 % în anul 2010 și 0,5% în anii 2011-2012. Pentru o țară aflată în etapa inițială a dezvoltării infrastructurii acestui domeniu, o contribuție internă mai mică de 0,3% la investiții este considerată insuficientă.

În Republica Moldova investițiile de capital pentru autoritățile publice locale se efectuează centralizat și provin de la bugetul de stat, prin includerea lor ca o anexă separată în legea bugetară anuală, în care se specifică fondurile și bunurile atribuite. Aceste fonduri sînt alocate ca transferuri cu destinație specială, prin delegare de către Guvern. Autoritățile publice locale au dreptul să aloce fonduri din propriile venituri pentru finanțarea proiectelor de investiții, inclusiv pentru co-finanțarea celor susținute cu ajutorul oficial financiar extern pentru dezvoltare și din contribuțiile consumatorilor. În plus, unitățile administrativ-teritoriale pot beneficia și de alte surse cum sînt Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fondul de Investiții Sociale și Fondul Ecologic Național.

În anul 2018 comparativ cu anul precedent numărul sistemelor de alimentare cu apă s-a majorat cu 6 unități. Astfel, pe teritoriul țării în anul 2018 au fost amplasate 1 220 de sisteme de alimentare cu apă. Din totalul de apeducte, pe parcursul anului au funcționat 1 168 de sisteme sau 95,7%, totodată au fost reconstruite 11 apeducte, din care 10 în localitățile rurale.

Anual sunt efectuate lucrări pentru reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă. În anul 2018, lungimea totală a apeductelor și rețelelor de distribuție a apei s-a extins cu 0,4 mii km, alcătuiind 14,4 mii km. De asemenea au fost reconstruite 67,7 km și construite 305,6 km de rețele noi. Dat fiind faptul că nu toate sistemele de alimentare cu apă sunt funcționale, pe parcursul anului 2018 de facto au funcționat 14,2 mii km de rețea (98,6%).

Populația deservită de sistemele de alimentare cu apă. Actualmente în țară dispun de sistem de alimentare cu apă 53 de municipii și orașe, precum și 721 de localități rurale, ceea ce reprezintă 50,5% din localitățile țării. Circa 51,2% din satele Republicii Moldova nu au acces la

rețele de apă potabilă, iar multe dintre sistemele existente sunt învechite.

Cea mai mare pondere a localităților cu acces la sisteme de alimentare cu apă s-a înregistrat în mun. Chișinău (85,7%) și UTA Găgăuzia (78,1%), iar localitățile din regiunea Nord au cea mai mică rată de acces (35,3%).

În anul 2018, circa 2,1 mil. din populația țării a beneficiat de servicii de alimentare cu apă, ceea ce reprezintă 60,6% din totalul populației. Cea mai mare pondere a populației deservite de sistemele de alimentare cu apă se înregistrează în mun. Chișinău (88,1%) și UTA Găgăuzia (78,4%), urmată de regiunea Sud - 64,4%, Centru - 49,7% și Nord - 43,9%.

Pe parcursul ultimilor 3 ani, s-a înregistrat o creștere a populației conectate la serviciile de alimentare cu apă cu circa 242,4 mii consumatori.

Apă captată și distribuită. În anul 2018, volumul de apă captată a constituit 131,2 mil. m³, din care apa captată din surse de suprafață - 87,9 mil.m³ (67,0%), din surse subterane - 30,5 mil.m³ (23,2%), iar din alte surse - 12,7 mil.m³ (9,7%).

Totodată, cantitatea de apă distribuită consumatorilor a fost de 89,0 mil. m³, cu 2,6 mil. m³ mai mult față de anul 2017. Diferența o reprezintă consumul propriu al întreprinderilor care au captat apă, dar și pierderile de apă în timpul transportării.

Tabelul nr. 3

Rețeaua și volumul de apă distribuită, 2014-2018					
	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul localităților cu acces la sisteme de alimentare cu apă	480	689	695	761	774
Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile, km			13	14	14
inclusiv:	10 483,7	12 756,4	385,0	044,6	411,8
localități urbane	4 442,2	4 696,0	4 666,0	4 618,8	4 662,9
localități rurale	6 041,5	8 060,4	8 719,0	9 425,8	9 748,9
Volumul de apă distribuită consumatorilor, mil. m ³ ,					
inclusiv:	74,3	79,5	84,8	86,4	89,0
localități urbane	62,8	63,4	67,2	68,4	70,4
localități rurale	11,5	16,1	17,6	18,0	18,6
Din care, apă livrată populației, mil.m ³ ,					
inclusiv:	53,2	57,3	60,0	59,9	61,8
localități urbane	43,0	43,1	44,2	43,9	44,9
localități rurale	10,2	14,2	15,8	16,0	16,9

În medie pe an unui locuitor îi revine 17,4 m³ apă furnizată. În profil teritorial, cel mai mare volum de apă furnizată la un locuitor se înregistrează în mun. Chișinău - 41,5 m³, Sud - 11,1m³, UTA

Găgăuzia - 11,0 m³, urmează regiunile Centru - 10,5 m³ și Nord -8,9 m³.

Din volumul total de apă distribuită, 61,8 mil.m³ sau 69,4% a fost distribuită populației, 4,9% - instituțiilor bugetare, iar 25,7% - altor consumatori, precum agenților economici. Volumul de apă distribuit populației comparativ cu anul precedent s-a majorat cu 3,2%.

Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 24,4 mii de cazuri de avarii accidentale în rețeaua de distribuție a apei sau cu 10,7 mii cazuri mai puțin comparativ cu anul 2017.

Gradul de contorizare a volumului de apă distribuită consumatorilor la nivel de țară a constituit 85,1%, iar cele mai mari ponderi au fost înregistrate în regiunile Sud și Centru, respectiv 96,2% și 92,7%.

Sisteme de canalizare centralizate¹. În anul 2018, activitatea de evacuare a apelor uzate din gospodăriile populației și din unitățile economice și sociale s-a desfășurat în 53 de municipii și orașe și în 73 de sate. Din numărul total de apeducte, doar 126 au fost dotate cu sisteme de canalizare (10,3%), din care au funcționat 110 sisteme. Din totalul de sisteme de canalizare, 84 sunt dotate cu stații de epurare, din care funcționale sunt 73 de unități. Cea mai bună situație privind existența stațiilor de epurare pe regiuni de dezvoltare este în UTA Găgăuzia și regiunea Sud. Lipsa stațiilor de epurare se înregistrează în raioanele Glodeni și Soroca.

Note:

¹ Sistem centralizat de canalizare - ansamblu de instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice prin care se realizează serviciul public de canalizare. Sistemul public de canalizare cuprinde, în special, următoarele componente: rețele publice de canalizare, stații de pompare, stații de epurare, colectoare de evacuare spre emisar.”;

Lungimea totală a rețelelor de canalizare a constituit 2,9 mii km, din care au funcționat 2,8 mii km (96,6%). Comparativ cu anul precedent lungimea totală a rețelei de canalizare s-a diminuat cu 1,7 km. Pe parcursul anului au fost reconstruite 16,2 km și construite 71,3 km de rețele de canalizare.

Tabelul nr. 4

Rețeaua sistemelor de canalizare, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul localităților cu sisteme de canalizare	136	141	140	148	126
Lungimea totală a rețelei de canalizare, km					
inclusiv:	2690,7	2779,1	2907,4	2909,0	2907,3
localități urbane	2186,7	2232,6	2351,1	2400,4	2407,6
localități rurale	504	546,5	556,3	508,6	499,7

Ape uzate epurate, mil.m ³					
inclusiv:	66,6	67,6	65,0	67,9	67,3
localități urbane	65,3	65,4	64,1	67,4	66,9
localități rurale	1,3	2,2	0,9	0,5	0,4

Populația conectată la sistemul de canalizare. În anul 2018, peste 1,0 mil. de persoane au avut acces la servicii centralizate de canalizare, ceea ce prezintă 29,3% din totalul populației. În mediul urban s-au înregistrat 979,6 mii persoane cu acces la servicii centralizate de canalizare, reprezentând 64,1% din populația urbană a țării, iar din mediul rural - 57,3 mii persoane au beneficiat de servicii de canalizare, reprezentând 2,8% din populația rurală a țării.

Ape uzate colectate. Volumul total al apelor uzate colectate în 2018 a constituit 69,5 mil.m³, din care 57,2% reprezintă apele uzate recepționate de la populație, ceea ce este mai mult cu 2,6 p.p. comparativ cu anul 2017.

Prin stațiile de epurare a apei au trecut 67,3 mil. m³ de apă uzată (96,9%). Din volumul total de apă uzată epurată, 98,8% au fost epurate mecanic, 96,2% -biologic, iar 4,1% - insuficient. Pe parcursul anului la rețelele de canalizare au fost înregistrate 24,4 mii de avarii, cu 1,1 mii mai puțin comparativ cu anul 2017.

5. Accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație în Republica Moldova

S-a estimat că apa potabilă produce pînă la 15-20 % dintre cazurile de îmbolnăvire prin boală diareică acută și hepatită virală de tip A, preponderent în zonele rurale, 22-25% din maladiile gastrointestinale și 100% din cazurile de fluoroză dentară.

Situația privind calitatea apei potabile furnizate consumatorilor din Republica Moldova este următoarea:

- a) 44% din populație nu are acces la apă potabilă sigură;
- b) cea mai mare parte din apa subterană utilizată în scopul potabilizării este inadecvată din cauza poluării naturale sau antropice;
- c) un procent mare de probe sînt necorespunzătoare din punct de vedere al parametrilor microbiologici (10,82% în mediul urban și 14,24% în mediul rural);
- d) calitatea apei furnizată în școli și în instituțiile pentru copii este inadecvată (54,38% dintre probe depășesc concentrațiile maximal admise pentru parametrii sanitaro-chimici și 20,21% din probe depășesc concentrațiile maximal admise după parametrii microbiologici).

II. NECESITATEA UNUI SISTEM DE MANAGEMENT

AL INFORMAȚIILOR

Implementarea Strategiei va fi susținută de Sistemul de Management al Informațiilor (în

continuare - SMI).

Sistemul de management al informațiilor include un sistem de control al calității datelor, deoarece orice sistem devine inutil dacă se bazează pe date învechite, imprecise sau ne-valide. Este o practică generală acceptată că informația are trei dimensiuni: (i) **timp**: oportunitate, actualitate, frecvență și valabilitate în timp; (ii) **conținut**: corectitudine, relevanță, integritate, concizie, scop, performanță; (iii) **formă**: claritate, detalii, ordine, prezentare, medii.

Sistemul de management al informațiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației este compatibil cu cerințele inițiativei e-Guvernare. În afară de economisirea costurilor cu echipamentul, rețeaua și softurile, principalul avantaj al utilizării e-Gov PaaS/SaaS îl reprezintă existența unei platforme unice pentru utilizarea în comun și schimbul de date între instituțiile guvernamentale cu atribuții în sectorul alimentare cu apă și sanitație. SMI elaborat pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație poate fi la rândul său util pentru inițiativa e-Guvernare, contribuind cu informații la sistemul GIS/SMI național, și o astfel de decizie strategică trebuie să fie luată la nivel guvernamental.

III. DEFINIREA PROBLEMELOR CARE NECESITĂ

IMPLICAREA GUVERNULUI PRIN APLICAREA

POLITICII DE RIGOARE

Printr-o evaluare la nivel național au fost identificate neajunsurile și aspectele critice din sectorul alimentare cu apă și sanitație, care necesită implicarea directă a Guvernului și autorităților publice centrale de specialitate (Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului) și care pot fi rezumate după cum urmează:

1) cadrul politic și juridic- deși în Republica Moldova există voința politică pentru alinierea legislației naționale din domeniul alimentării cu apă și sanitației la legislația UE, aceasta nu se reflectă în reforma instituțională necesară pentru îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație. Baza juridică actuală pentru funcționarea domeniului alimentării cu apă și sanitației are lacune semnificative, în principal referitoare la:

a) instrumentele de planificare care să permită investițiile în dezvoltarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație;

b) selectarea soluțiilor tehnice cele mai ieftine, adecvate și eficiente pentru exploatarea și întreținerea sistemelor de alimentare cu apă și sanitație;

c) criteriile de evaluare a performanței companiilor care furnizează servicii de alimentare cu apă și sanitație;

d) prevenirea și controlul poluării mediului înconjurător;

La momentul actual, disponibilitatea apei nu reprezintă o constrângere obligatorie pentru dezvoltare. Totuși, lipsa reglementărilor normative ce țin de apele subterane rămân a fi importante pentru domeniile alimentare cu apă a populației, industriei, sectorului agricol, iar calitatea și cantitatea acestora nu sunt bine determinate. Schimbările climatice reprezintă cel mai proeminent risc extern pentru securitatea apei, iar dezvoltarea cadrului politic și juridic va implica soluții de prevenire, lichidare și reducere a acestor calamități naturale cu impact asupra sectorului apei.

2) cadrul instituțional - evoluția domeniului alimentării cu apă și sanitației din Republica Moldova pe parcursul ultimilor 15-20 de ani este marcată de mai multe schimbări instituționale.

Instituțiile care trebuie să conducă, să implementeze și să exploateze infrastructura sectorului alimentare cu apă și sanitație în mod durabil sînt dotate inadecvat pentru a face față provocărilor adaptării legislației naționale la legislația UE și la bunele practici europene din domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Principalele probleme, care trebuie redresate, sînt legate de:

a) politicile sectoriale ineficiente pentru supravegherea, gestionarea și monitorizarea domeniului alimentării cu apă și sanitației;

b) responsabilitatea fragmentată, insuficient definită și suprapunerile atribuțiilor instituțiilor de coordonare existente la nivel național (Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, ANRE, structurilor subordonate etc.);

c) efectivul limitat în domeniul elaborării politicilor sectoriale, monitorizării domeniului și programării investițiilor;

d) comunicarea și coordonarea ineficientă între instituțiile existente, în special cu privire la programarea și monitorizarea investițiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației;

e) dezvoltarea necoordonată a infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație la nivel local, deseori condusă de interesele donatorilor, fără o supraveghere sau monitorizare adecvată la nivel național;

f) laboratoarele nu dispun de capacități pentru monitorizarea calității apei potabile și a apei uzate în conformitate cu cerințele hotărîrilor Guvernului nr. 934 din 15 august 2007 și nr. 950 din 25 noiembrie 2013;

Reforma instituțională a administrației publice centrale în domeniul protecției mediului a fost efectuată în scopul îmbunătățirii implementării politicilor sectoriale și a planurilor privind managementul integrat al resurselor de apă pe districte ale bazinelor hidrografice stabilite în Republica Moldova, precum și angajamentelor internaționale asumate.

Aplicarea și realizarea principiului „regionalizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație” rămâne a fi o problemă în cadrul instituțional pentru autoritățile administrației publice locale, fiind confundat cu descentralizarea acestor servicii.

3) aspectele critice ale infrastructurii:

a) starea tehnică nesatisfăcătoare a sistemelor de alimentare cu apă potabilă și epurare a apei uzate;

b) procentul mic al populației cu acces la servicii îmbunătățite de sanitație;

c) procentul mic al proiectelor de investiții pentru extinderea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și sanitație.

Dificultățile în dezvoltarea infrastructurii sînt legate de criteriile de proiectare și instrumentele de planificare a infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație, de programele de monitorizare a calității apei potabile și apei uzate și de controlul calității în laboratoare.

Exploatarea în continuare a apei de profunzime este posibilă, dar impune investigații pentru

tratamente mai sofisticate de îndepărtare a poluanților.

Debitul fântînilor de mică adîncime este de obicei mai mic de 0,5 m³/h, fiind suficient pentru extragerea manuală, dar insuficient pentru sisteme centralizate bazate pe pomparea apei;

Promovarea sistemelor individuale de sanitație este slab dezvoltată. Lipsesc capacități instituționale pentru atragerea investițiilor în construcția infrastructurii de apă și de canalizare, valorificarea investițiilor și administrarea sistemelor construite.

4) analiza SWOT

Analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și constrîngerilor (analiza SWOT) este elaborată în baza descrierii situației prezente în domeniul alimentării cu apă și sanitației și definirii problemelor care cer implicarea Guvernului prin aplicarea politicii de rigoare, precum și a unor studii relevante din domeniu.

Tabelul nr. 3. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> · Angajamentele asumate de către Republica Moldova în procesul de negociere a Acordului de Asociere cu UE, ce presupune armonizarea legislației și standardelor naționale la cele comunitare · Domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare a suferit transformări majore în ultimii ani, din punct de vedere atât tehnic, cât și instituțional · S-a reușit sensibilizarea opiniei publice privind importanța dezvoltării domeniului alimentării cu apă și sanitației, aceste servicii fiind plasate în sfera activităților de interes economic general, care urmează să aibă un rol decisiv în îmbunătățirea calității vieții tuturor cetățenilor și în combaterea sărăciei · Disponibilitatea organizațiilor financiare internaționale și a țărilor donatoare de a acorda asistență tehnică și financiară, inclusiv resurse investiționale 	<ul style="list-style-type: none"> · Strategia privind alimentarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova din 2007 nu este realistă și trebuie să fie revizuită · Lipsa de coerență a politicilor, documentele strategice și politice nu sînt coordonate suficient · Responsabilitatea pentru politica Guvernului în domeniul alimentării cu apă și sanitației o poartă mai multe instituții, capacitatea cărora trebuie consolidată și îmbunătățită activitatea de coordonare · Finanțarea investițiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației este incertă și fragmentată în mai multe canale de finanțare · Insuficiența fondurilor față de necesitățile locale și regionale · Capacitățile autorităților publice locale în elaborarea și implementarea proiectelor sînt slab dezvoltate · Existența unor proiecte de investiții prea mici și fragmentate · Lipsa unor indicatori de monitorizare agreeați de părțile interesate; Lipsa bazelor de date integrate pentru un proces decizional bine informat
Oportunități	Constrîngereri

<ul style="list-style-type: none"> ·Problema alimentarea cu apă potabilă este vitală și face parte din prioritățile naționale, fiind considerată, în același timp, factor de îmbunătățire a calității vieții și de reducere a sărăciei ·Dezvoltarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație poate fi o investiție care generează o rentabilitate economică mai importantă decât orice alt tip de investiție publică și reprezintă, prin urmare, o alocare optimă a investițiilor publice de capital; ·Crearea în sectorul alimentare cu apă și sanitație a unui cadru legal și instituțional favorabil, bazat pe principiile pieței; ·Sporirea eficienței și rentabilității domeniului alimentării cu apă și sanitației, precum și îmbunătățirea performanțelor de mediu și indicatorilor de sănătate; ·Creșterea capacității domeniului alimentării cu apă și sanitației de a absorbi asistența financiară și tehnică; ·Mobilizarea largă a suportului intern și internațional pentru punerea în aplicare a politicilor din domeniul alimentării cu apă și sanitației și a strategiei de dezvoltare; ·Încurajarea activităților autorităților publice locale prin delegarea competențelor ca rezultat al implementării reformei de descentralizare și regionalizarea serviciilor ·Introducerea raportării, monitorizării și evaluării performanței în domeniul alimentării cu apă și sanitației, asigurarea transparenței sectorului 	<ul style="list-style-type: none"> ·Amenințările schimbărilor climatice asupra resurselor de apă din Republica Moldova din punct de vedere atât al cantității, cât și al calității ·Mediul economic nefavorabil care continuă să umbrească beneficiile economice, sociale și de mediu provenite în urma investiții în domeniul alimentării cu apă și sanitației; ·Necorespunderea politicilor naționale în domeniul apei cu resursele, capacitatea și mijloacele locale disponibile ·Lipsa unei strategii realiste de finanțare a domeniului alimentării cu apă și sanitației ca un punct de referință pentru planificarea multianuală și pentru bugetarea durabilă; ·Necesitatea identificării soluției pentru consolidarea capacității Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului de armonizare a procedurilor în programarea, achiziționarea, disbursearea plăților și monitorizarea investițiilor ·Insuficiența capacităților instituționale ale autorităților publice locale în elaborarea și implementarea proiectelor investiționale ·Mobilizarea resurselor locale pentru investiții de capital în domeniul alimentării cu apă și sanitației este destul de redusă, iar capacitatea de absorbție a unor agenții sectoriale și a sectorului privat este slab dezvoltată din cauza insuficienței resurselor umane, procedurilor de achiziții și a altor constrângeri logistice ·Necesitatea soluționării problemei instruirii personalului din autoritățile publice centrale și locale referitor la atractivitatea, programarea și monitorizarea investițiilor
---	--

IV. OBIECTIVELE STRATEGIEI

1) Scopul

Strategia de alimentare cu apă și sanitație are scopul de a prezenta un traseu actualizat și detaliat pentru dezvoltarea domeniului alimentării cu apă și sanitației atât pe termen mediu (pînă în anul 2018), cât și pe termen lung (pînă în anul 2028) și pentru asigurarea dreptului omului la apă potabilă sigură ca un drept fundamental.

2) Obiectivul general

Obiectivul general al Strategiei îl constituie asigurarea graduală a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării.

Recomandările de politici reflectate în document sînt rezultatul unor consultări largi cu o multitudine de părți implicate la nivel central, regional și local. Pentru a atinge obiectivele propuse și implementarea Strategiei este necesară implicarea coordonată a mai multor părți interesate, altele decît Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care este responsabil de elaborarea politicii și de monitorizare în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Satisfacerea cerințelor populației țării pentru servicii de alimentare cu apă și sanitație îmbunătățite, eficiente și la costuri realiste va fi realizată prin:

a) implementarea planurilor de siguranță a apei și conformarea la cerințele de calitate ale Directivei 98/83/CE privind apa destinată consumului uman;

b) reducerea cu 50% a epidemiilor hidrice și a bolilor posibil asociate apei;

c) atingerea țintelor de dezvoltare ale mileniului de alimentare cu apă potabilă sigură a cel puțin 65% din populație, pînă în anul 2020;

d) atingerea țintelor de dezvoltare ale mileniului de conectare a 65% din populație la sisteme de canalizare, pînă cel tîrziu în anul 2025;

e) progrese în implementarea epurării apei uzate urbane în conformitate cu cerințele Directivei 91/271/CEE;

f) atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD 6.1 și 6.2) pînă în anul 2030.

Valorile promovate de Strategie includ recunoașterea accesului la apă ca pe un drept al omului și convingerea fermă că o acoperire a țării cu o infrastructură bună este un precursor necesar pentru o dezvoltare socio-economică durabilă și că investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație au rate de revenire superioare oricărei alte activități, prin prisma beneficiilor aduse populației conectate, dar și statului în ansamblu.

Împărtășirea acestor valori implică stabilirea unei culturi participative a întregii populații și a factorilor responsabili interesați în implementarea Strategiei, facilitată de un proces decizional transparent la toate nivelele și de respectarea principiilor bazate pe contribuția și răspunderea tuturor persoanelor responsabile de elaborarea politicilor în sectorul alimentare cu apă și sanitație, al programării și valorificării investițiilor destinate acestui sector, mobilizării resurselor din domeniul apei, protecției mediului, sănătății și securității sociale, furnizarea serviciilor de calitate la tarife accesibile pentru populație, funcționarea lor într-o manieră sustenabilă.

Se va respecta dimensiunea de gen în domeniul gestionării resurselor de apă, precum și încurajarea participării mai active a femeilor în procesul de luare a deciziilor în acest domeniu, în scopul cultivării respectului față de realizarea protecției drepturilor omului, al asigurării valorilor unui stat de drept, al creșterii economice și durabilității societății în general.

3) Obiective specifice

a) *Îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și de sanitație*

Managementul serviciului public de alimentare cu apă și de sanitație, în special activitățile de organizare și gestiune au suferit transformări în ultimii ani, atât din punctul de vedere instituțional, cât și al metodelor de operare.

Autoritățile publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, gestiunea și monitorizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, precum și crearea, administrarea și exploatarea infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului, proprietatea unităților administrativ-teritoriale.

Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, care sunt fragmentate și dispersate la momentul actual, reprezintă elementul-cheie al politicii de dezvoltare a sectorului. Prin regionalizare se urmărește trecerea de la un număr mare de furnizori de servicii la un număr limitat de operatori, capabili să furnizeze servicii durabile la tarife acceptabile, care vor asigura recuperarea costurilor de investiții și dezvoltarea ulterioară a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare.

În conformitate cu rapoartele Curții de Conturi, situația în domeniul mediului și sectorul de alimentare cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas. Situația cea mai dificilă se atestă în zonele rurale, adică la aproximativ 60% din populația țării. Astfel, în localitățile rurale nu sunt asigurate surse îmbunătățite de apă, cu centralizarea alimentării, fapt ce condiționează riscul îmbolnăvirilor populației din zonele rurale, din motivul periclitării condiției fiziologice a acesteia. Totodată, lipsa canalizării apelor uzate duce la poluarea mediului, prin contaminarea apelor de suprafață și a celor subterane. Situația financiară este critică din cauza mai multor factori (neasigurarea conformării cadrului de reglementare a activității principiilor unui management eficient; neelaborarea/neaprobarea strategiilor de dezvoltare și investiționale, a planurilor de afaceri/devizelor de venituri și cheltuieli; neasigurarea monitorizării și controlului asupra patrimoniului gestionat) (Rapoartele Curții de Conturi nr. 14/2012 și nr. 49/2017).

Localitățile rurale din regiunile Nord, Centru, Sud sunt aprovizionate în majoritatea cazurilor cu apă subterană, care, adeseori, nu corespunde cerințelor normativelor privind calitatea apei potabile. Principalii poluanți găsiți în apele subterane sunt fluorurile, amoniacul, borul, hidrogenul sulfurat etc. Conductele învechite prezintă un risc permanent de poluare microbiologică. Sisteme de monitorizare a calității apei există în toate zonele urbane, în timp ce localitățile rurale beneficiază doar de teste sporadice efectuate de laboratoarele centrelor de sănătate publică și ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Este necesară o îmbunătățire semnificativă a calității apei potabile prin atragerea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii și crearea operatorilor viabili, care, în comun cu autoritățile administrației publice locale, vor soluționa problemele existente de alimentare cu apă potabilă a populației și vor îmbunătăți calitatea serviciilor de canalizare. Deși toate zonele urbane au stații de epurare a apelor uzate, majoritatea instalațiilor existente de epurare sunt deteriorate și nu sunt operaționale (Programe regionale sectoriale de alimentare cu apă și de canalizare pentru regiunile de dezvoltare, 2014).

Totodată, se recomandă ca managementul întreprinderilor apă-canal să pună accent pe inventarierea mijloacelor fixe și să întreprindă acțiuni privind documentarea infrastructurii. Infrastructura sistemului de alimentare cu apă include construcții și echipamente legate de captarea apei, înmagazinarea, dezinfectarea și sistemul de distribuție până la hotarul de delimitare a proprietăților. Actualele proceduri de întreținere se aplică numai pentru a menține sistemul de alimentare cu apă sau sistemul de canalizare în stare de funcționare. În prezent nu există proceduri clare de întreținere, ci doar reguli de serviciu. Nu există proceduri de planificare a intervențiilor de întreținere majore. În calitate de recomandări pentru operatorii examinați au fost expuse elaborarea Planului general de alimentare cu apă și canalizare și a Studiilor de fezabilitate privind opțiunile de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de raion, fapt ce demonstrează necesitatea extinderii

serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare spre localitățile rurale, care poate fi realizată prin crearea operatorilor regionali (Rapoartele de analiză diagnostică efectuate cu suportul proiectului USAID de susținere a autorităților locale din Moldova, 2014).

Regionalizarea are la bază cooperarea intercomunitară, prin care autoritățile administrației publice locale se asociază și cooperează în scopul organizării și gestiunii în comun a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

Operarea activităților de alimentare cu apă și de canalizare la nivel regional prezintă următoarele avantaje:

- furnizarea serviciilor la nivel regional cu utilizarea sistemelor integrate, ceea ce va reduce risipa de apă, va promova principiul conservării resurselor de apă, va minimiza investițiile și protecția surselor de apă;

- creșterea capacității de pregătire și implementare a proiectelor de investiții, precum și a capacităților de negociere a finanțării;

- îmbunătățirea calității serviciilor furnizate, a relației cu clienții și a percepției acestora privind operatorii;

- realizarea de economii de scară cu impact asupra eficientizării anumitor categorii de costuri: centralizarea activității de facturare și managementul financiar, managementul laboratoarelor la nivel centralizat etc.

- conducerea activității prin folosirea instrumentelor de management moderne și eficiente și reducerea implicării factorului politic în operarea activității.

Până în prezent, regionalizarea s-a desfășurat în limitele administrative ale raionului și a fost condusă de cel mai mare operator de alimentare cu apă și de canalizare din raion, care și-a extins zona de operare către alte unități administrativ-teritoriale. Ca rezultat s-au format 8 operatori regionali (S.A. „Servicii comunale Florești”, S.A. „Apă-Canal Leova”, S.A. „Apă-Termo Ceadâr-Lunga”, S.A. „Regia Apă-Canal Orhei”, S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”, S.A. „Amen-Ver Hîncești”, S.A. „Apă-Canal Nisporeni”, S.A. „Apă-Canal Cahul”), la care se adaugă operatorul din municipiul Chișinău (S.A. „Apă-Canal Chișinău”). De exemplu, operatorul din Florești (S.A. „Servicii comunale Florești”) operează în 34 de localități din raioanele Florești, Șoldănești și Soroca. Autoritățile administrației publice locale din raioanele Drochia, Edineț, Rîșcani, Fălești, Călărași, Ungheni și Criuleni au demarat procesul de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Celelalte raioane se află la diferite etape de implementare a regionalizării serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

Pentru o bună parte din raioanele țării sunt necesare campanii de informare a autorităților publice locale privind politica națională de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în scopul creării operatorilor regionali, puternici din punct de vedere tehnic și economic, capabili să implementeze proiecte mari de investiții și să îmbunătățească calitatea serviciilor acordate consumatorilor.

În sectorul alimentare cu apă și sanitație există o insuficiență de acte normative și standarde conforme celor Uniunii Europene, inclusiv pentru sistemele mici din mediul rural. Acest sector, actualmente, se bazează, în mare parte, pe norme și reguli în construcții (NRC, SNiP și standarde de stat STAS, GOST), care au fost elaborate și aplicate în fosta Uniune Sovietică. Aceste acte sunt depășite și determină investiții capitale și costuri operaționale majorate, infrastructura devenind supradimensionată.

Resursele de apă, după cantitate și calitate, influențează direct sectorul de alimentare cu apă și sanitație. Este necesar de a modela balanța resurselor de apă disponibile pe teritoriul Republicii Moldova și celor transfrontaliere, care va contribui la înțelegerea eventualelor deficite de apă pentru viitoarele traiectorii de dezvoltare a sectorului, în ceea ce privește securitatea apei, fiabilitatea sezonieră a alimentării cu apă și a disponibilității acesteia, care poate fi o constrângere limitatoare.

Politicele sectorului sunt bazate pe angajamentele naționale și internaționale ale țării și necesită dezvoltarea rapidă a acestui sector. Aceste angajamente necesită elaborarea standardelor mult mai ridicate ale serviciilor de apă și sanitație. Unul din aceste standarde prezintă sistemul de reglementare economică a sectorului de alimentare cu apă și sanitație, care este slab dezvoltat în Republica Moldova. Reglementarea economică poate fi definită ca un set de reguli, proceduri, practici, instituții, standarde și norme ce stabilesc, controlează și aplică aspecte economice (tarife, standarde de servicii) ale sectorului de alimentare cu apă și sanitație, care îndeplinesc obiectivele stabilite în politica națională.

Republica Moldova a întreprins măsuri importante pentru dezvoltarea sistemului de management economic în sectorul dat prin adoptarea Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, a fost creat organul de reglementare prin Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) cu atribuțiile respective. Cu toate acestea, este necesar de a dezvolta un pachet de documente de referință pentru introducerea și crearea instrumentelor economice de reglementare a sectorului de alimentare cu apă, precum și pentru îmbunătățirea managementului serviciilor și pentru gestionarea eficientă a resurselor de apă.

b) Planificarea și dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare în vederea creșterii nivelului accesului populației la servicii de calitate înaltă

Autoritățile administrației publice centrale vor identifica surse financiare pentru dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv din bugetul de stat.

Responsabilitatea realizării investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și sanitație revine autorităților publice locale, care vor lua toate măsurile necesare pentru modernizarea, optimizarea și dezvoltarea infrastructurii locale și îmbunătățirea fiabilității furnizării și calității serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație.

Având în vedere capacitatea financiară redusă a acestora, este necesar să se realizeze o planificare riguroasă a investițiilor pe termen mediu și lung prin elaborarea programelor de investiții pe termen scurt și mediu, coordonate cu planurile de urbanism și amenajare a teritoriului, strategiile de dezvoltare socioeconomice, în conformitate cu procesul bugetar și normativ, precum și cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova în domeniul alimentării cu apă și sanitației, al protecției mediului etc.

Se vor promova sistemele integrate/centralizate de alimentare cu apă într-o abordare raională/regională, iar cele de canalizare pe baza aglomerărilor calculate, în scopul de a optimiza costurile de investiții și cele de operare induse de asemenea investiții. Pentru a realiza acest lucru, unitățile administrativ-teritoriale se vor grupa și vor dezvolta un program de investiții comun, pe termen lung, pentru dezvoltarea sectorului de alimentare cu apă și sanitație.

Ținta pentru perioada 2020-2024 privind acoperirea cu infrastructura de alimentare cu apă și de canalizare/sanitație pentru zona urbană va constitui 80% și pentru zona rurală 75%.

c) Armonizarea legislației naționale în sectorul de alimentare cu apă și sanitație în conformitate cu standardele comunitare și angajamentele internaționale

Se vor iniția măsuri de îmbunătățire, revizuire și reglementare a cadrului legal pentru activitatea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare prin introducerea unor principii europene de management și consolidarea responsabilităților autorităților publice locale și centrale în vederea asigurării unor servicii publice de calitate.

Problemele existente în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare necesită soluții urgente, precum și elaborarea regulilor și măsurilor pentru îmbunătățirea acestora, prin:

- elaborarea și/sau revizuirea actelor normative și de reglementare pentru armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, asigurarea respectării altor obligații internaționale ale țării (inclusiv Agenda 2030 la Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 6 și Acordul de la Paris privind schimbările climatice);

- modificări legislative în vederea implementării politicii de regionalizare a sectorului, astfel încât asociațiile unităților administrativ-teritoriale și operatorii regionali să fie constituiți, să-și poată desfășura activitatea în baza unor proceduri simple și unitare, atât din punctul de vedere instituțional, cât și al modului de delegare a gestiunii serviciului și a competențelor cu care asociațiile au fost împuternicite;

- dezvoltarea instrumentelor economice pentru gestionarea și susținerea obiectivelor documentelor de politici din sectorul alimentare cu apă și sanitație și sprijinul social acordat grupurilor vulnerabile și marginalizate de consumatori pentru a asigura accesul echitabil la apă potabilă sigură și la un preț accesibil ca drept fundamental al omului;

- aplicarea principiilor „poluatorul plătește” și „utilizatorul plătește” pentru protejarea ecosistemelor naturale, a resurselor de apă și a sănătății publice.

V. MĂSURILE NECESARE PENTRU ATINGEREA OBIECTIVELOR ȘI REZULTATELOR ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII DOMENIULUI ALIMENTĂRII CU APĂ ȘI SANITAȚIEI

1. Măsuri de întărire a cadrului legal și a capacității instituționale în domeniul alimentării cu apă și sanitației

Republica Moldova își respectă angajamentele privind armonizarea legislației naționale la legislația comunitară în conformitate cu Acordul de Asociere, după care va implementa și monitoriza convențiile internaționale ratificate cu relevanță pentru domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Pentru a stimula domeniul alimentării cu apă și sanitației, accentul în îmbunătățirea cadrului de reglementare va fi pus pe armonizarea Directivei Cadru Apa 2000/60/CE, Directivei 91/271/CEE cu privire la tratarea apei uzate urbane și Directivei 98/83/CE privind calitatea apei destinată consumului uman, prin elaborarea și adoptarea prezentei Strategii, legii privind serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație, actelor secundare la Legea Apelor nr.272 din 23 decembrie 2011 și altor acte legislative.

Standardele și normele tehnice din domeniul alimentării cu apă și sanitației vor fi revizuite,

adaptate și actualizate pentru a asigura abordări îmbunătățite pentru proiectarea, construcția și operarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație, a serviciilor și echipamentelor din domeniile identificate ca fiind critice prin generarea unor costuri inutile, după cum urmează:

a) standardele și normele de proiectare a infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație;

b) standardele de calitate și normele tehnice pentru calitatea apei;

c) sistemele de management al calității pentru produsele/serviciile oferite de companiile de operare a serviciilor de apă și canalizare.

Provocarea principală pentru domeniul alimentării cu apă și sanitației este legată de îmbunătățirea și întărirea capacității existente la nivelul instituțiilor guvernamentale pentru:

a) planificarea și programarea în mod coerent și etapizat a dezvoltării unei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație îmbunătățite pentru toate comunitățile, pe baza unor criterii de selectare bine definite și transparente, incluzând implicarea comunităților beneficiare;

b) mobilizarea resurselor de finanțare naționale și internaționale adecvate pentru investițiile în infrastructura de alimentare cu apă și sanitație, o bună coordonare între instituțiile guvernamentale și structurile subordonate și autoritățile publice locale;

c) coordonarea monitorizării progresului generat de investițiile în infrastructură pentru a verifica dacă acestea corespund obiectivelor Strategiei și altor obiective de dezvoltare socio-economică generală;

d) întărirea capacității operatorilor de apă-canal, prin consolidarea acelor care sînt eficienți, pentru furnizarea unor servicii de alimentare cu apă potabilă și sanitație la parametri adecvați de calitate și la prețuri acceptabile, care în același timp să asigure recuperarea costurilor și să permită continuarea activității.

Pentru a asigura o dezvoltare coerentă și adecvată a investițiilor în acest domeniu este necesar de a întări capacitatea organului central al administrației publice, prin crearea unei unități de coordonare și monitorizare a proiectelor din domeniul alimentării cu apă și sanitației.

În vederea îmbunătățirii capacității de absorbție a fondurilor în sectorul alimentare cu apă și sanitație va fi promovată instruirea și dezvoltarea capacității profesionale a tuturor actorilor acestui domeniu.

Este necesară înființarea unui organism de reglementare a serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație în cadrul ANRE, prin extinderea domeniului de activitate al acestei autorități, cu următoarele atribuții:

a) stabilirea reglementărilor, luarea deciziilor și elaborarea recomandărilor referitoare la funcționarea domeniului alimentării cu apă și sanitației;

b) acordarea licenței de operare pentru companiile apă-canal pe baza unei documentații care să stabilească modalitatea de îmbunătățire a țintelor financiare și tehnice, planurile de afaceri, bilanțurile contabile etc.;

c) monitorizarea procesului de stabilire a tarifelor și avizarea acestora, pentru a asigura un echilibru optim între nevoile pentru modernizarea rețelelor și calitatea serviciilor oferite;

d) efectuarea controalelor în scopul monitorizării și verificării activității operatorilor titulari de licențe, în scopul asigurării respectării legislației existente în domeniul reglementării sectorului de alimentare cu apă și de canalizare.

Reglementarea economică a sectorului de alimentare cu apă și sanitație poate fi definită ca un ansamblu de reguli, proceduri, practici, instituții, standarde și norme care stabilesc, controlează și aplică aspecte economice (tarife, standarde de servicii) ale sectorului. Întrucât sistemul de alimentare cu apă și sanitație centralizat este un monopol natural, reglementarea economică a sectorului este necesară fie prin contract (de exemplu, acorduri de parteneriat public-privat încă nefolosite), fie de către un organism de reglementare competent (adică un autor de reglementare profesională). Republica Moldova a făcut pași importanți pentru dezvoltarea sistemului de reglementare economică al sectorului prin adoptarea Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, prin care s-a creat în 2014 Agenția Națională de Reglementare în Energică. Cu toate acestea, instrumentele economice de reglementare (IER) fiabile nu sunt doar o instituție de reglementare, ci include multe alte aspecte:

- eficiența economică, adică utilizarea rațională a resurselor pentru cele mai bune rezultate;
- recuperarea costurilor, adică generarea de venituri pentru acoperirea costurilor de exploatare, administrative și de întreținere;
- deservirea egală a tuturor clienților, excluderea cazurilor de abuz de poziție într-un monopol natural;
- stabilitatea financiară, adică minimizarea fluctuațiilor cantității de venituri;
- conservarea și utilizarea eficientă a resurselor naturale prin utilizarea stimulentei economice și ecologice adecvate;
- orientarea socială a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație fără transformarea întreprinderilor apă-canal în organisme de protecție socială;
- excluderea mandatelor nefondate în domeniile protecției mediului, serviciilor publice și sferei sociale;
- simplitatea și claritatea.

Pentru a obține rezultatele de mai sus, trebuie să se asigure:

- gestionarea adecvată a organismului de reglementare;
- integrarea corespunzătoare a tuturor componentelor IER, coordonarea activităților acestora și comunicarea dintre acestea.

Autoritățile administrației publice locale se vor asocia în structuri inter-comunitare, în scopul dezvoltării în comun a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație. Aceste acorduri vor include documente de planificare pe termen lung, programe de investiții, indicatori de performanță ai serviciilor, registre de pasive și active.

Întreprinderile apă-canal se vor reorganiza, își vor extinde aria de prestare a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație către alte unități administrativ-teritoriale, devenind modele de întreprinderi viabile economic. Procesul va fi facilitat și accelerat printr-o politică ce va condiționa clar accesul operatorilor la finanțarea din surse interne și internaționale de: a) atingerea unor

standarde manageriale minime (plan de afaceri anual și verificarea performanței) și a performanței operaționale (calitatea serviciilor și declarația privind raportul pozitiv dintre profit și pierderi), astfel încât să fie eligibili pentru eliberarea licenței de operare de către organismul de reglementare; b) dorința de a fuziona cu alți operatori de apă.

Va fi promovată participarea activă a publicului la supravegherea prestării serviciilor de alimentare cu apă și sanitație în ceea ce privește: a) finanțarea infrastructurii publice a sectoarelor de alimentare cu apă și sanitație din zonele urbane și rurale; b) cererea pentru creșterea eficienței serviciilor, ceea ce va conduce către necesitatea agregării operatorilor; c) participarea sectorului privat la furnizarea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație; d) accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație pentru comunitățile beneficiare.

Vor fi consolidate capacitățile organului central al administrației publice în domeniul mediului privind gestionarea resurselor de apă utilizate în domeniul alimentării cu apă și sanitației prin:

instituirea managementului integrat al resursei de apă, care prevede: a) coordonarea diferitelor cerințe de apă pentru menținerea echilibrului economico-social și distribuirea ei adecvată între diversele sectoare (agricultură, industrie); b) alimentarea cu apă și sanitația și sănătatea ecosistemelor; c) inventarierea resurselor de apă care pot fi utilizate în sectorul alimentare cu apă și sanitație pe baza unor planuri de management la nivel de districte ale bazinelor hidrografice; d) introducerea planurilor de siguranță a apei ca instrument de management preventiv de la captare la consumator;

protejarea resursei de apă împotriva amenințărilor schimbărilor climatice în concordanță cu măsurile cuprinse în Strategia națională privind adaptarea la schimbările climatice, adaptarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație la resursa de apă existentă atât din punct de vedere calitativ, cât și din punct de vedere cantitativ și la posibilele evenimente extreme de secetă sau inundații;

încurajarea cercetării aplicative naționale în următoarele domenii prioritare pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație: a) tehnologii de tratare la un cost scăzut acceptabil pentru apa subterană poluată, în scopul reducerii necesității de a construi apeducte lungi pentru localitățile amplasate departe de cele două râuri principale, Nistru și Prut; b) tehnologii ecologice la un cost scăzut pentru epurarea apelor uzate de tipul zonelor umede construite; c) sisteme de sanitație individuale sau comunale ieftine, eficiente, curate, ușor de întreținut.

2. Dezvoltarea infrastructurii în domeniul alimentării cu apă și sanitației în localitățile Republicii Moldova

Pentru a elabora o listă de proiecte privind alimentarea cu apă și sanitația gata să fie finanțate, procesul de planificare a infrastructurii va fi susținut de o planificare generală la nivel regional/raional printr-un plan regional/ raional, care vor fi avizate de organul central al administrației publice în domeniul mediului.

Proiectarea și construcția oricărei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație va fi precedată de un studiu de fezabilitate, care va documenta aspectele tehnice, financiare, economice, instituționale, impactul asupra mediului și viabilitatea investiției propuse.

Autoritățile administrației publice locale, respectiv regionale, sînt responsabile de întocmirea și aprobarea planului de alimentare cu apă și sanitație și a studiilor de fezabilitate, care vor fi

elaborate în baza unui ghid aprobat de către organul central de specialitate al administrației publice. Planurile de alimentare cu apă și sanitație și studiile de fezabilitate pot fi elaborate de persoane juridice specializate, care dețin licența de executare a unor astfel de lucrări, la cererea autorităților administrației publice responsabile.

Elaborarea și implementarea unui proiect de infrastructură pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație trebuie să beneficieze de a) angajamentul preliminar al comunităților și al companiilor de apă vizate pentru acoperirea costului serviciilor care urmează să fie prestate (acord sau contract privind tarifele serviciilor) și b) asigurarea tuturor fondurilor necesare pentru întreaga investiție (angajament de finanțare multianuală pentru sursele de finanțare locale și angajamentul de finanțare al donatorilor străini, acolo unde este cazul).

Investițiile pe termen mediu incluse în această Strategie se axează atât pe zonele urbane, cât și pe cele rurale, după cum urmează: a) alimentarea cu apă: investiții în reabilitarea captărilor de apă, stațiilor de tratare a apei brute, stațiilor de pompare și rețelelor de distribuție, extinderea rețelelor existente de distribuție a apei potabile; b) apa uzată: reabilitarea/modernizarea stațiilor de epurare și extinderea rețelei de canalizare.

Investițiile pe termen lung se vor baza pe analiza și evaluarea situației existente, prognozele referitoare la debitele de apă potabilă și apă uzată, comparația cu țintele naționale și regionale/raionale, analiza opțiunilor și strategiilor regionale/ locale.

O estimare a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație include următoarele acțiuni:

apă potabilă 2018 - a) conectarea a 61957 persoane noi; b) reabilitarea unui număr de 42 stații de tratare a apei în scopul potabilizării; c) construirea a 9 stații noi de tratare a apei; d) reabilitarea a 890 km rețea; e) construirea a 508 km de rețea nouă;

apă potabilă 2028 - a) conectarea a 652892 persoane noi; b) construirea a 344 stații noi de tratare a apei;

apă uzată 2018 - a) conectarea a 101077 persoane noi; b) reabilitarea unui număr de 29 stații de epurare a apei uzate; c) construirea a 20 stații noi de epurare a apei; d) reabilitarea a 511 km de rețea de canalizare; e) construirea a 566 km de rețea de canalizare nouă;

apă uzată 2028 - a) conectarea a 652892 persoane noi; b) construirea a 1.959 km de rețea de canalizare nouă. (Sursa: estimările experților din cadrul proiectului Asistență Tehnică a PSPS. Rapoartele Tehnice)

În zonele rurale, comunele și satele vor fi grupate după mărime, deoarece necesitățile lor sînt foarte diferite. Comunele care au o populație de peste 7.000 de locuitori sînt asimilate orașelor de mărime medie, iar cele cu peste 5.000 de locuitori - orașelor de mărime mică. Prin urmare, acolo unde nu există sisteme de alimentare cu apă și canalizare, investițiile pentru construirea unor sisteme noi centralizate de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv stațiile de epurare a apei uzate, se vor calcula pe baza celor mai ieftine și sigure soluții.

Toate entitățile asimilate unui consum public, cum sînt grădinițele, școlile, spitalele, centrele comerciale vor fi în mod obligatoriu conectate atât la infrastructura de alimentare cu apă, cât și la canalizare. Pentru localitățile urbane, orice dezvoltare a unei infrastructuri noi de alimentare cu apă potabilă va fi însoțită de infrastructura pentru apă uzată. Pentru localitățile rurale, dezvoltarea unei infrastructuri noi de alimentare cu apă potabilă va fi însoțită de orice alternativă adecvată de infrastructură pentru sanitație. Zonele umede construite pot fi considerate ca o alternativă pentru tratarea apei uzate, în special în mediul rural, pe baza unor studii fundamentate din punct de vedere

tehnic și financiar.

Conform Directivei 91/271/CEE „o aglomerare” este o zonă în care populația și/sau activitățile economice sînt suficient de concentrate pentru a face posibilă colectarea apelor reziduale urbane și dirijarea lor spre o stație de epurare sau spre un punct final de evacuare. O investiție într-un astfel de sistem poate fi suportată doar în cazul în care generează suficiente venituri pentru a acoperi toate costurile sistemului. Veniturile generate de o investiție sînt în funcție de concentrația locuitorilor și/sau activităților economice din zona respectivă. Prin urmare, extinderea geografică maximă a unei aglomerări nu poate fi mai mare decît zona în care investiția ar fi suportabilă din veniturile celor din zonă care pot să plătească. Așezările care respectă această constrîngere sînt „aglomerări” în ceea ce privește implementarea Directivei.

La estimarea necesarului de investiții pentru prima perioadă, 2014-2018, au fost luate în considerare tendințele demografice anuale ale populației și evaluată situația referitoare la infrastructura existentă în sectorul alimentare cu apă și sanitație, avîndu-se în vedere ținta de conectare a numărului populației, în funcție de resursele financiare estimate real pentru a fi investite în sector. Din cauza resurselor financiare limitate, investițiile vor fi alocate în mod prioritar comunităților urbane mari unde deja există rețele care trebuie să fie renovate și extinse, prin aceasta acoperind într-un termen relativ scurt un număr mai mare de populație care va avea acces la servicii de calitate.

Necesarul de investiții include costurile de proiectare și planificare, costul materialelor, echipamentului, precum și costul lucrărilor de construcție, inclusiv al operării sistemelor publice. În costurile totale nu este inclus costul conectării în casă, care va rămîne un cost privat, precum se practică în țările vecine și în statele membre ale UE.

Planificarea și îmbunătățirea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație se va baza pe următoarele abordări:

a) elaborarea planurilor de alimentare cu apă și sanitație necesară în fiecare comunitate, împreună cu o metodologie de stabilire a priorităților;

b) elaborarea unui plan operațional pe termen scurt, mediu sau lung de investiții în domeniu în vederea mobilizării resurselor financiare necesare pentru planificarea investițiilor, ce va fi inclus în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) conform priorităților stabilite în planurile disponibile și în planurile de dezvoltare regională și raională;

c) elaborarea studiilor de fezabilitate pentru comunitățile cu o infrastructura definită ar fi o prioritate în planul pe termen scurt, mediu sau lung de investiții în sectorul alimentare cu apă și sanitație;

d) examinarea posibilității creării unui fond de co-finanțare pentru infrastructura de alimentare cu apă și sanitație, care să fie gestionat/exploatat de către administrațiile locale planuri de alimentare cu apă și sanitație, studii de fezabilitate, proiecte tehnice și documentații de licitație;

e) aprobarea proiectului de investiție în sectorul alimentare cu apă și sanitație pe baza recomandărilor studiilor de fezabilitate și a identificării, mobilizării și angajării surselor de finanțare interne sau internaționale;

f) elaborarea proiectului detaliat, specificațiilor tehnice;

g) organizarea unei licitații transparente și atribuirea contractului de achiziții, lucrări și servicii pentru realizarea construcției, luîndu-se în considerare condițiile impuse în caietul de sarcini de

către finanțator.

Infrastructura centralizată de alimentare cu apă și de canalizare pentru zonele urbane și rurale (totalul necesar și consumul zilnic maxim de apă și volumul de deversare a apelor reziduale) va fi planificată pe baza cererii de apă obținute din rezultatele de calcul din Studiul de fezabilitate. Calculele trebuie efectuate pe baza actelor normative aprobate de autoritatea administrației publice centrale responsabilă de domeniul proiectare și construcție. Varianta optimă a soluțiilor propuse pentru dezvoltarea infrastructurii este determinată de cea mai mică valoare a costurilor reduse, luând în considerare costurile resurselor materiale, costul forței de muncă, energia electrică și combustibilul, precum și posibilitatea reducerii acestora atât în timpul construcției, cât și în timpul perioadei de funcționare. Calculul tuturor costurilor pentru crearea și funcționarea sistemelor ar trebui să se bazeze pe consecințele probabile ale impactului sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare asupra mediului și duratei de viață a infrastructurii.

Criteriile de prioritizare vor include:

a) reducerea mortalității populației prin boli posibil asociate apei, în special pentru grupurile vulnerabile;

b) atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în ceea ce privește domeniul alimentării cu apă și sanitației prin creșterea acoperirii populației cu servicii de alimentare cu apă potabilă sigură și sanitație adecvată;

c) stoparea/reducerea deteriorării infrastructurii care deservește în prezent un număr mare de locuitori și îmbunătățirea eficienței sistemelor existente prin reabilitarea lor adecvată;

d) reducerea semnificativă a deversării de apă poluată în corpurile de apă utilizate ca surse de apă potabilă pe plan intern sau în context transfrontalier;

e) analiza opțiunilor care să permită compararea soluțiilor tehnice locale versus cele care depășesc granițele unui raion;

f) interesul și angajamentul administrațiilor publice raionale și al celor locale subordonate pentru investiții în infrastructura de alimentare cu apă și sanitație.

Vor fi stabilite și aprobate următoarele criterii-cadru pentru proiect:

a) interes și angajament din partea comunității(lor) vizate;

b) disponibilitatea datelor credibile despre situația resurselor de apă și a infrastructurii existente;

c) disponibilitatea unor studii recente, care să permită planificarea și dezvoltarea sectorului;

d) capacitatea comunităților vizate de a-și mobiliza propriile resurse financiare, dar și alte resurse, pentru implementarea proiectelor;

e) voința comunităților de a accepta creșterea tarifelor, astfel încât să acopere cheltuielile;

f) voința întreprinderilor de apă-canal de a se reorganiza și a-și extinde aria de prestare a serviciului de alimentare cu apă și sanitație pentru a-și îmbunătăți eficiența.

Infrastructura de alimentare cu apă se va planifica pe baza necesarului de apă, a tendințelor și

proiecțiilor, astfel:

zonele urbane - 160 l/om/zi debit total necesar și respectiv 280 l/om/zi debit maxim zilnic;

zonele rurale - 50 l/om/zi debit total necesar și respectiv 181 l/om/zi debit maxim zilnic.

Infrastructura de apă uzată în sistem centralizat se va planifica pe baza următoarelor criterii pentru stabilirea debitelor și încărcărilor:

volumul de apă uzată menajeră pentru localitățile ≤ 10.000 echivalent-locuitor: 135 l/om/zi pentru zonele urbane și 75 l/om/zi pentru zonele rurale;

volumul de apă uzată menajeră pentru localitățile > 10000 echivalent-locuitor: 160 l/om/zi;

factorul de restituție a apei uzate menajere, exprimat ca raport între consumul de apă și producția de apă uzată: 100%;

coeficientul maxim de variație, definit ca raportul dintre debitul zilnic și debitul maxim orar: 1/10.

(Echivalent-locuitor înseamnă încărcarea organică biodegradabilă cu o cerere biochimică de oxigen în cinci zile (CBO₅) de 60 grame de oxigen pe zi). (Sursa: estimările experților din cadrul proiectului Asistență Tehnică a PSPS. Rapoartele Tehnice)

Metodologia și ipotezele de calcul privind proiecțiile socio-economice ale debitelor specifice de apă potabilă și debitelor și încărcărilor pentru apa uzată vor fi stabilite în conformitate cu legislația UE și bunele practici internaționale, pe baza ultimelor date publicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Pentru comunitățile rurale cu mai puțin de 2.000 de locuitori, care nu își pot permite operarea unui sistem centralizat, se vor construi sisteme individuale descentralizate de sanitație. Aceste facilități trebuie să fie acceptate în cultura locală, motiv pentru care se recomandă organizarea unor campanii de conștientizare și instruire a populației, ca elemente cheie în adoptarea acestor soluții alternative.

Proiectele de infrastructură în domeniul alimentării cu apă și sanitației vor fi elaborate pe baza planurilor de alimentare cu apă și sanitație și studiilor de fezabilitate, ca parte a SMI: a) lista lungă a proiectelor în curs de pregătire, aflate în diverse etape ale ciclului lor de evoluție; b) lista scurtă a proiectelor care sînt pregătite pentru finanțare și implementare.

Evaluarea în cadrul elaborării planurilor de alimentare cu apă și sanitație și studiilor de fezabilitate a impactului infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație asupra mediului și calității vieții oamenilor va fi bazată pe analiza unor indicatori pe parcursul etapelor de construcție și operare.

3. Cerințe privind îmbunătățirea serviciilor

în domeniul alimentării cu apă și sanitației

Facilitarea și accelerarea procesului de dezvoltare a companiilor de apă-canal constă în: a) regionalizarea prestării serviciului de alimentare cu apă și sanitație; b) existența unei licențe de operare emise de organismul de reglementare.

Ținta intermediară o reprezintă crearea unor companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă și canalizare pentru cel puțin 100 000 de locuitori, cu un prag de excludere a comunităților cu mai puțin de 5 000 de persoane în cazul canalizării și de 500 de persoane în cazul conectării la alimentarea cu apă potabilă.

Scopul final al regionalizării îl reprezintă crearea a 3-5 companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă și sanitație pentru întreaga populație din Republica Moldova, cu excepția satelor mici.

Condiția principală pentru îmbunătățirea organizării serviciilor publice este scara eficace din punctul de vedere economic al activităților operatorului, luând în considerare sursele existente de alimentare cu apă, infrastructura de alimentare cu apă și canalizare, instalațiile de sanitație și diviziunea administrativ-teritorială a țării.

Zonele optime de servicii pentru astfel de operatori vor fi determinate ținând seama de metodologia stabilită pentru determinarea „aglomerărilor” și a zonelor sensibile corespunzătoare, precum și de faptul că, din punct de vedere istoric, în Republica Moldova, serviciile de alimentare cu apă și de canalizare sunt integrate pe verticală (adică furnizate de același operator).

În același timp, activitățile companiilor regionale pot fi completate de operatori privați mici, care operează în cadrul modelului de parteneriat public-privat și altele.

„Regionalizarea” serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare se va desfășura, în principal, pe baza și cu ajutorul stimulentei economice și fiscale, cu excepția cazurilor în care „regionalizarea” este o necesitate imperioasă cauzată de prezența unei singure surse de alimentare cu apă sau a tehnologiilor specifice ale sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare sau a altor motive temeinice.

Autoritățile administrației publice centrale și locale vor oferi consultanță, conform competențelor, pentru implementarea prezentei Strategii în scopul aplicării principiului „regionalizării”, inclusiv: i) inventarierea și evaluarea tehnică a activelor fixe; ii) înregistrarea de stat a dreptului la proprietate la aceste fonduri; iii) crearea unui cadru normativ și de reglementare pentru delegarea gestionării fondurilor fixe operatorilor serviciului de alimentare cu apă și de canalizare; iv) pregătirea unui pachet de acte de standard pentru acești operatori, inclusiv un set de indicatori de performanță etc.

Evaluarea activităților operatorilor va fi realizată pe baza unui sistem unic de indicatori de performanță (analiza comparativă/benchmarking), stabilit la nivel național, ținând cont de practica internațională, în interesul autorităților publice, care delegă gestiunea serviciului, precum și informarea publicului, Guvernului Republicii Moldova cu privire la performanța operatorilor și a sectorului de alimentare cu apă și sanitație, în general.

4. Dezvoltarea SMI în domeniul alimentării

cu apă și sanitației

SMI va furniza managerilor din organul central al administrației publice în domeniul mediului și factorilor de decizie din alte ministere și agenții informații complete pentru planificarea strategică, programarea și monitorizarea investițiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

SMI se va construi pe baza datelor furnizate de sistemele operaționale suport administrate de diverse agenții sau compartimente responsabile din cadrul altor ministere care se ocupă cu investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație, care colectează zilnic și procesează datele

brute.

Realizarea prezentei Strategii de alimentare cu apă și sanitație și a Planului de acțiuni pentru implementarea ei va fi susținută de SMI din organul central al administrației publice în domeniul mediului. În cadrul SMI, organul central poate să includă și alte baze de date din sectorul alimentare cu apă și sanitație, deținute de asociații profesionale.

Dezvoltarea SMI pentru a susține implementarea Strategiei, ca un sistem de management al informației referitoare la infrastructură, va avea trei funcții principale: a) programarea investițiilor strategice; b) elaborarea și administrarea proiectelor de alimentare cu apă și sanitație propuse spre finanțare; c) monitorizarea implementării Strategiei.

Se va stabili setul de date, scorurile și criteriile pentru prioritizarea proiectelor și procedurilor de raportare ale SMI pentru proiectele de alimentare cu apă și sanitație pregătite pentru finanțare, precum și în vederea urmăririi execuției lor.

SMI poate avea propriul modul GIS sau poate trimite informațiile colectate într-un sistem GIS cu acoperire națională, coordonat cu inițiativa e-Guvernare și cu alte sisteme GIS guvernamentale ca, de exemplu, cel pentru cadastru.

Structura bazei de date propusă va fi compatibilă cu conceptul Sistemului de Informații privind Apa din Europa (WISE), care conține date relevante despre resursele de apă și managementul acestora la nivel european, și va fi în conformitate cu cerințele Directivei INSPIRE și cu Inițiativa SEIS (Sistem de informații privind utilizarea în comun a datelor de mediu).

VI. ESTIMAREA IMPACTULUI ȘI COSTURILOR

FINANCIARE ȘI NON-FINANCIARE AFERENTE

IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Beneficiile care derivă din furnizarea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație de bază ca, de exemplu, cele asociate atingerii Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, sînt mari și depășesc cu mult costurile, avînd în vedere că beneficiile generate la nivel global reprezintă un raport cost/beneficiu de 7 la 1 dolari SUA. Un astfel de raport face ca rata internă de rentabilitate a proiectelor de alimentare cu apă și sanitație să fie foarte atractivă. Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație într-o țară cu resurse financiare puține cum este Republica Moldova poate fi o investiție care generează un retur economic ce depășește orice alt tip de investiție publică, reprezentînd astfel alocarea optimă a capitalului public care trebuie investit.

Infrastructura de apă și servicii implică atît costuri recurente, cît și costuri de capital, ceea ce necesită mecanisme separate de finanțare.

Costul total al implementării Strategiei pentru toate localitățile țării, inclusiv cele mai mici localități rurale, este de aproximativ 2,04 miliarde EUR, care în termeni reali sînt distribuiți în 998 milioane EUR pentru alimentarea cu apă potabilă și 1,04 miliarde EUR pentru managementul apei uzate. Aceste investiții sînt inaccesibile pentru Republica Moldova, din punct de vedere atît al mobilizării resurselor și capacității de absorbție în viitorul previzibil al implementării Strategiei, anul 2028, cît și al recuperării costului de operare și întreținere de către beneficiari, în principal de către populația din mediul rural.

Estimarea investițiilor de capital pentru implementarea Strategiei, bazată pe un scenariu realist, indică asupra faptului că în perioada 2014-2030 sînt necesare aproximativ 705 milioane EUR

(echivalate în moneda națională), din care 194 milioane EUR ar trebui investite în primii cinci ani (2014-2018).

Efortul privind investițiile propuse a fost estimat pe baza unor ipoteze realiste privind posibilitățile de mobilizare a fondurilor interne și externe. Acest lucru înseamnă că progresul pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului nu a fost considerat ca un criteriu primar de definire a țintelor pentru investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație. Un volum mai mare de investiții va genera și costuri de operare crescute, ceea ce va necesita rezolvarea dezechilibrelor financiare dintre investițiile de capital și celelalte costuri din ciclul de viață al proiectelor din sectorul alimentare cu apă și sanitație.

Pentru atingerea scopurilor stabilite este necesară explorarea tuturor opțiunilor existente pentru crearea unui cadru viabil în vederea finanțării și susținerii investițiilor în domeniul apei și sanitației.

În ultimii cinci ani, suportul guvernamental din surse interne nu a depășit 1%. Luând în considerare importanța sectorului alimentare cu apă și sanitație ca precursor al dezvoltării socio-economice a țării, se recomandă ca după primii cinci ani de implementare a Strategiei, începând din 2019, suportul bugetar pentru sector să crească pînă la 1,2% din veniturile bugetului de stat și bugetelor locale pentru următorii cinci ani, cu o creștere viitoare graduală la fiecare cinci ani.

Donatorii străini vor continua să joace un rol important în finanțarea investițiilor de capital în sectorul alimentare cu apă și sanitație. În acest context, în scopul unei gestionări mai bune a resurselor financiare disponibile pentru finanțarea programelor sectoriale, se impune necesitatea direcționării sprijinului financiar oferit de donatori prin sistemul bugetului public național.

Totodată, este necesară întreprinderea unor măsuri ce țin de cadrul legal, instituțional etc., care ar permite crearea mediului favorabil pentru creșterea capacității de absorbție a investițiilor.

La determinarea surselor de finanțare a investițiilor, vor fi luate în considerare următoarele principii:

a) toate intrările financiare planificate din tarife, taxe și transferuri trebuie evaluate în raport cu costurile pe etapele ciclului de proiect pentru a garanta că fondurile și veniturile din tarife sînt disponibile pentru acoperirea serviciilor furnizate;

b) pentru a permite acest lucru, informațiile despre costurile pentru ciclul de viață trebuie să fie disponibilizate din ce în ce mai mult de către companiile de apă-canal în scopul dezvoltării monitorizării sectorului. Planificarea financiară și bugetarea trebuie să fie fundamentate pe informații referitoare la costuri, care să înlocuiască ipotezele și prognozele;

c) este necesar suportul Guvernului pentru a introduce mecanisme financiare și pentru a finanța adecvat etapa post-construcție, atît pentru operatori, cît și pentru autoritățile publice locale, în special în vederea obținerii unor împrumuturi avantajoase, care să permită menținerea capitalului.

Conceptul recuperării sustenabile a costului serviciilor include trei caracteristici principale:

a) o combinație adecvată a tarifelor, taxelor și transferurilor (3T) pentru a finanța costurile recurente și capitale și pentru a impulsiona alte forme de finanțare;

b) previzibilitatea subvențiilor publice pentru a facilita investițiile (planificarea);

c) politici tarifare care să facă serviciile accesibile tuturor, inclusiv celor mai sărace categorii ale populației, asigurând totodată sustenabilitatea furnizorilor de servicii.

Recuperarea sustenabilă a costurilor asigură fluxurile de lichidități viitoare din combinația celor 3T și utilizarea veniturilor ca bază pentru atragerea surselor de finanțare recuperabile - împrumuturi, obligațiuni și fonduri de solidaritate - în funcție de situația locală.

Pe termen mai lung, sursele recuperabile nu pot substitui veniturile de bază insuficiente, realizându-se doar o deplasare a poverii către anii viitori. Chiar și subvențiile de stat și asistența externă sînt legate într-o oarecare măsură de performanță, depinzînd de fluxuri financiare adecvate.

La stabilirea tarifelor serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, se va lua în considerare capacitatea de plată a consumatorilor, cu un reper de 3-5% din venitul mediu al unei gospodării. Deoarece 5% din bugetul gospodăriilor casnice se situează la limita superioară a capacității de plată a unei familii în țările în curs de dezvoltare, există preocuparea că în Republica Moldova furnizarea unor servicii la un standard minim de calitate s-ar putea să nu poată fi suportată financiar de o mare parte a populației.

Figura nr.8. Evaluarea accesibilității serviciilor de alimentare cu apă și sanitație

Analiza capacității de plată pentru serviciile de alimentare cu apă și sanitație, a micro-accesibilității pentru gospodăriile casnice grupate după nivelul de venituri și cheltuieli (decile, care reprezintă una din cele nouă valori ce divizează seria de frecvențe în zece părți egale, astfel încît primele 10% (decila I) reprezintă populația cu cele mai mici cheltuieli, iar ultimele 10% (decila X), cu cele mai mari cheltuieli, în conformitate cu metodologia Biroului Național de Statistică, confirmă că cele mai sărace pături ale populației cheltuiesc pînă la 15% din venitul disponibil pentru a-și permite servicii de alimentare cu apă și sanitație de standard minim, acesta fiind un cost prea mare pentru gospodăriile vizate. Conform evaluării, doar patru din decilele gospodăriilor cu cele mai mari venituri își pot permite să plătească pentru operarea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație.

Dat fiind că în prezent costul real al serviciilor de apă și canalizare, care să conțină valoarea investițiilor și re-investițiilor, nu poate fi încasat de la toți consumatorii, se recomandă stabilirea și punerea în aplicare a unor principii de bază pentru construirea și operarea viitoarei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație, și anume:

a) granturile (subvențiile) pentru investiții în domeniu trebuie acordate în mod prioritar localităților în care, conform studiului de fezabilitate, populația poate susține preponderent exploatarea sistemelor prin achitarea tarifelor;

b) atunci cînd o comunitate nu poate susține costurile de operare și întreținere a sistemului centralizat, trebuie planificate doar soluții individuale descentralizate sau semi-centralizate în conformitate cu voința utilizatorilor;

c) utilizatorii și beneficiarii trebuie să fie responsabili pentru acoperirea tuturor costurilor de operare și întreținere a sistemului centralizat din tarifele colectate, care trebuie ajustate periodic, în raport cu evoluția situației;

d) la stabilirea tarifelor, este necesar să se ia în considerare capacitatea populației de a le plăti și trebuie stabilit un sistem de subvenții încrucișate pentru populația mai vulnerabilă.

În situații excepționale, în care gospodăriile mai sărace și vulnerabile nu își permit servicii

centralizate de alimentare cu apă și pentru care subvenționarea încrucișată din partea grupurilor de utilizatori mai înstăriți nu este posibilă, Guvernul ar trebui să stabilească scheme de testare a mijloacelor de subvenționare pentru a se asigura că operatorul de apă-canal, care urmează să exploateze sistemele după principii comerciale, poate acoperi costurile și nu este forțat să absoarbă pierderile și să acționeze ca o instituție socială.

Pentru aplicarea subvențiilor se vor lua în considerare următoarele principii suplimentare: a) subvențiile trebuie să fie previzibile spre a permite planificarea pe termen lung și bugetarea; b) subvențiile trebuie să fie transparente și continuu revizuite pentru a asigura suficiente stimulente pentru ca operatorii de apă-canal să își îmbunătățească performanța;

c) subvențiile trebuie să fie reduse etapizat, pe măsură ce tarifele cresc.

Companiile de apă-canal trebuie să funcționeze pe principii comerciale. Pentru a rezolva problema gospodăriilor vulnerabile, se va trece la următoarea abordare:

a) adaptarea standardelor tehnice de proiectare și a tehnologiei aplicate în cazul sistemelor centralizate, pentru scăderea costurilor investițiilor și ale operării;

b) promovarea și implementarea sistemelor descentralizate în situațiile în care este clar că populația beneficiară nu poate suporta toate costurile de operare ale unui sistem centralizat.

În zonele urbane în care sistemele centralizate sînt necesare și în care serviciile sînt parțial inaccesibile pentru anumite segmente de populație, în ciuda unei scheme bloc de tarifare subvenționată, trebuie luată în considerare posibilitatea unei scheme de subvenționare socială în care sînt plătite facturile gospodăriilor sărace, astfel încît să se permită acoperirea costurilor de operare ale companiilor de apă-canal.

Sprijinirea prin granturi oficiale pentru dezvoltare din bugetul public național nu reprezintă soluția optimă datorită faptului că bugetul intern este prea mic, iar sistemele de contabilitate pe care donatorii le impun sînt prea diferite.

Pentru a mobiliza eficient resursele financiare necesare domeniului alimentării cu apă și sanitației, Guvernul va stabili și va pune în practică diverse mecanisme de suport financiar, cum ar fi schemele de granturi (subvenții) strict controlate și supravegheate, destinate finanțării studiilor preliminare solicitate de autoritățile publice locale interesate în dezvoltarea acestui domeniu.

Guvernul trebuie să abordeze o serie de probleme care țin de sistem în ceea ce privește intensificarea eliberării fondurilor alocate pentru sectorul apei. Problemele sistemice sînt mai ample decît cele direct legate de sectorul apei și se referă în principal la a) îmbunătățirea procedurilor bugetare, b) necesitatea de a armoniza procedurile de programare, achiziții publice, de plată și monitorizare a investițiilor și c) îmbunătățirea de către donatori a predictibilității și siguranței finanțărilor pentru sector. Ca urmare, se impun următoarele măsuri:

îmbunătățirea utilizării strategiei sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului bugetar pe termen mediu ca punct de referință pentru planificarea multianuală strategică a mijloacelor bugetare pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație;

îmbunătățirea legăturii dintre planificarea la nivelul autorităților locale și planificarea bugetară la nivelul Guvernului;

direcționarea mai transparentă a alocărilor bugetare pentru alimentarea cu apă către autoritățile publice locale și prioritizarea fondurilor către regiunile cu cele mai mari nevoi;

Guvernul și donatorii acceptă armonizarea procedurilor de achiziții publice, finanțare și monitorizare a indicatorilor de performanță. Trecerea la o abordare în care finanțările sînt planificate din timp trebuie să fie însoțită de măsuri pentru a genera rentabilitate economică;

elaborarea recomandărilor de politici și mecanismelor de atragere a investițiilor în sectorul alimentare cu apă și sanitație, precum și de susținere a activității operaționale a întreprinderilor din domeniu la etapa post-construcție, prin acordarea stimulentei fiscale direcționate pentru o perioadă determinată, avînd la bază conceptul recuperării sustenabile a costului serviciilor.

Sectorul de alimentare cu apă și sanitație este finanțat din sursele bugetului de stat și cu sprijinul asistenței externe. Investițiile financiare în sector în perioada 2013-2019 sunt prezentate în tabelul de mai jos, care include datele liniei bugetare a subprogramului 7503 „Alimentare cu apă și sanitație”.

Figura 16. Alocări din bugetul de stat în sectorul apei

Sursa: Proiectul „Întărirea capacităților instituționale în sectorul alimentare cu apă și sanitație în Republica Moldova” (SDC-ADA)

Fondul Ecologic Național a fost creat pentru colectarea de resurse suplimentare în vederea finanțării măsurilor de protecție a mediului și de reconstrucție a ecosistemelor. În acest sens, Guvernul are așteptări majore în privința raportului cost-eficiență cu referire la utilizarea mijloacelor fondului și impactul acestora asupra situației ecologice din republică. În perioada anilor 2016-2019 a fost inițiată implementarea a 306 proiecte în domeniul alimentării cu apă și servicii de canalizare cu finanțare din Fondul Ecologic Național, fiind aprobată suma totală de 734.585,083 lei. Au fost construite 1010,46 km de apeduct; 293,77 km rețele de canalizare; 16 stații de epurare a apelor uzate; 5 stații de tratare a apei; 21 de fântâni arteziene.

În contextul elaborării CBTM pentru anii 2020-2022, sunt planificate circa 600 milioane lei din Fondul Ecologic Național și 290,71 milioane lei din Fondul național pentru dezvoltare regională în scopul implementării proiectelor de alimentare cu apă și sanitație.

Compensația financiară pentru restabilirea resurselor de apă nu este suficientă. Principiul de bază al Directivei privind responsabilitatea de mediu a UE este că resursele naturale, ecosistemele și serviciile ecosistemice deteriorate trebuie să fie restaurate în natură (acolo unde este posibil din punct de vedere tehnic și fezabil din punct de vedere economic). În acest context, se recomandă să se ia în considerare posibilitatea dezvoltării unui mecanism de înlocuire a practicii de aplicare a plăților pentru poluarea resurselor de apă prin evacuări de ape uzate, cu depășirea limitelor admise de poluanți cu practica de compensare a impactului prin restabilirea stării inițiale a corpului de apă. Conceptul de „prejudiciu cauzat corpurilor de apă” necesită o consolidare legislativă independentă, extinzând conținutul acesteia la procesele de degradare și epuizare a resurselor de apă.

În Republica Moldova accesul la apă și sanitație este definit prin reședință și venituri. Majoritatea gospodăriilor sărace trăiesc în zonele rurale, iar inegalitățile de venit sunt cel mai important factor de inegalitate legat de accesul la apă și sanitație. Datele Biroului Național de Statistică, precum și datele din sondajele de opinie naționale arată că cele mai importante inegalități în ceea ce privește accesul la apă și sanitație se referă la inegalitățile de venit (inegalitățile de venituri ar fi mai mici, dar totuși semnificative dacă accesul la servicii ale gospodăriile sărace ar fi comparate cu gospodăria cu venituri medii). Acestea sunt urmate de inegalități bazate pe dizabilitate și inegalități privind șansele de acces al populației rome și nonrome. Inegalitățile de gen par să fie mai puțin semnificative.

Inegalitățile de acces au scăzut constant în ultimul deceniu. Acesta este în mare parte un factor al investițiilor constante în comunitățile rurale. Deoarece majoritatea gospodăriilor sărace se află în zonele rurale, inegalitatea accesului în zonele rurale a fost redusă la fel cu inegalitățile bazate pe venit.

O altă caracteristică a inegalității în accesul la aceste servicii este inegalitatea intracomunitară, prezentată în figura de mai jos. Aceasta este diferența dintre procentele gospodăriilor ce menționează că există anumite servicii în comunitatea lor (de exemplu, un sistem centralizat de alimentare cu apă potabilă) și procentul gospodăriilor care au și utilizează acest serviciu. Inegalitatea intracomunitară permite să înțeleagă mai precis nivelul inegalităților, deoarece prima condiție pentru ca o gospodărie să beneficieze de un serviciu sau altul este prezența acestui serviciu în comunitate.

Inegalitățile care vizează romii derivă atât din practicile de excludere, cât și de cele discriminatorii. Circa 47% din romii consideră că accesul limitat la serviciile publice este cauzat de faptul că aparțin acestui grup etnic. O astfel de pondere semnificativă a percepțiilor de excludere este explicată numai din cauza existenței unor astfel de practici. Cele mai marcate inegalități sunt atestate de romii și persoanele cu dizabilități. Figura de mai jos ilustrează distanța (inegalitatea) dintre grupurile comunitare în ceea ce privește accesibilitatea financiară. Cele mai vulnerabile grupuri sunt: romii, cei cu dizabilități, cei săraci și vârsta prepensionare (care sunt, cel mai probabil, angajați în agricultura de subsistență).

Sursa: Unequal Moldova, 2019

VII. REZULTATELE SCONTATE ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE PRIVIND IMPLEMENTAREA MĂSURILOR TRASATE

Implementarea cu succes a Strategiei presupune o abordare bazată pe participarea comunității, ceea ce va conduce la crearea de locuri de muncă și la dezvoltarea afacerilor. Pentru zonele urbane, înseamnă promovarea unor servicii de alimentare cu apă și sanitație la un nivel de tarifare care să acopere costurile de producție și distribuție a apei, permițând companiilor să funcționeze pe principii economice și să ofere servicii de o calitate mai bună. În zonele rurale, înseamnă introducerea unui program intensiv de promovare și de marketing social al valorilor legate de o infrastructură de alimentare cu apă și sanitație bună și de existența unor facilități adecvate de sanitație în școli.

Procesul de planificare va demonstra eficiența diverselor opțiuni tehnice disponibile.

Norme și standarde clar definite vor impune autorităților locale utilizarea eficientă a resurselor, astfel încât nimeni să nu rămână fără conectare la apă potabilă și canalizare și fiecare să aibă acces cel puțin la un nivel de bază al acestor servicii.

Implementarea Strategiei presupune un salt calitativ în managementul și coordonarea sectorului, care este de o importanță crucială pentru atragerea investițiilor.

Monitorizarea Strategiei necesită colectarea, procesarea și evaluarea datelor cantitative din proiectele în curs de realizare și a datelor statistice de la autoritățile publice locale sau agențiile care managerizează și supaveghează finanțarea investițiilor pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație, precum și a datelor care documentează impactul evaluat al investițiilor și compatibilitatea lor cu obiectivele prezentei Strategii.

Sistemul de management al informațiilor include principalii indicatori de monitorizare a implementării Strategiei, care se stabilesc în planurile operaționale multianuale și vor fi de 5 tipuri, în conformitate cu practicile UE:

indicatori de bază, care documentează situația domeniului alimentării cu apă și sanitației la nivel național și local înainte de implementarea planului de acțiuni;

indicatori de intrare, care se referă la buget sau la alte resurse alocate proiectelor. Indicatorii financiari de intrare sînt utilizați pentru monitorizarea progresului din punct de vedere al angajamentului anual și plății fondurilor disponibile pentru orice acțiune, măsură sau proiect, raportate la bugetul disponibil și costurile eligibile;

indicatori de realizare, care măsoară direct activitățile îndeplinite în cadrul Strategiei și al planurilor de acțiuni multianuale. Aceste activități reprezintă primul pas către realizarea obiectivelor operaționale ale intervențiilor și sînt măsurate în unități fizice sau monetare. Ex.: numărul de comunități care primesc suport financiar, volumul total al investițiilor etc.;

indicatori de rezultat, care documentează efectele directe și imediate ale proiectelor. Ei furnizează informații despre schimbări cum sînt comportamentul, capacitatea sau performanța beneficiarilor direcți și sînt măsurați în unități fizice sau monetare. Ex.: numărul populației conectate la sisteme noi etc.;

indicatori de impact, care se referă la beneficiile implementării Strategiei, dincolo de efectele imediate asupra beneficiarilor direcți, atît la nivelul intervențiilor, cît și, mai ales, la nivelul general al planificării. Ei vor fi exprimați în termeni „neți”, ceea ce înseamnă că trebuie scăzute efectele care nu pot fi atribuite proiectelor și luate în considerare efectele indirecte (deplasare și multiplicare). Ex.: creșterea numărului de angajați din mediul rural sau sporirea productivității datorită unor servicii mai bune de alimentare cu apă.

Pentru a permite o monitorizare mai eficientă a planului multianual pentru colectarea periodică și agregarea datelor privind investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație se includ următoarele aspecte:

- a) identificarea surselor și mecanismelor de validare statistică a datelor;
- b) aranjamente pentru publicarea și accesul public la date.

Fiecare indicator va respecta cerințele legate de robustețe, validare statistică, claritatea interpretării normativelor, adecvarea la politică, colectarea la timp și disponibilitatea publică a datelor.

Se vor elabora proceduri adecvate pentru a asigura că operațiunile financiare asociate Strategiei includ un sistem de indicatori coerent, unic și eficient.

VIII. ETAPELE DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Planul de acțiuni pentru anii 2014-2018 privind implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) stabilește instituțiile responsabile și indicatorii de monitorizare, estimează costurile pentru realizarea Strategiei, inclusiv necesarul de investiții, și propune sursele de finanțare potențiale.

Costurile totale ale implementării Strategiei pentru primii cinci ani sînt estimate în sumă de 3.139,7 milioane lei, inclusiv 3.001,9 milioane lei necesarul de investiții în infrastructura apă și canalizare și 137,8 milioane lei pentru crearea cadrului normativ și instituțional, elaborarea planurilor de alimentare cu apă și sanitație, studiilor de fezabilitate, planurilor de siguranță a apei etc.

Planul de acțiuni indică sursele propuse pentru finanțarea fiecărei acțiuni. Cele mai importante surse de finanțare pentru acoperirea necesarului de mijloace financiare trebuie să provină din veniturile bugetului de stat și bugetelor locale, granturile și împrumuturile donatorilor străini, credite, precum și din contribuțiile gospodăriilor casnice. Totodată, veniturile generate din tarifele aplicate utilizatorilor trebuie, la fel, să contribuie la acoperirea costurilor investiționale.

Activitățile planificate în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei urmează să fie încorporate în Strategia de cheltuieli pentru sectorul gospodăria apelor pe termen mediu și în planurile anuale de activitate ale instituțiilor implicate în realizarea Strategiei.

Din costurile totale estimate, Strategia de cheltuieli pentru sectorul de alimentare cu apă și canalizare pentru anii 2014-2016 acoperă necesitățile de finanțare în sumă totală de 813, 8 milioane lei. La elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii următori, instituțiile responsabile vor evalua posibilitățile de finanțare reieșind din costurile estimative pentru implementarea Strategiei și Planului de acțiuni. Totodată, vor fi considerate toate finanțările din sector, inclusiv cele ce provin din surse externe și din parteneriatul public-privat.

Reabilitarea infrastructurii existente de distribuție a apei potabile, chiar dacă aceasta necesită o investiție de capital inițial, va duce în cele din urmă la pierderi mai puține din rețele, reducînd astfel costurile operaționale de alimentare cu apă potabilă. Pe termen lung, aceste beneficii ar putea, în principiu, să fie echivalente cu 0,21% -0,39% din PIB.

Beneficiile care se vor obține în rezultatul îmbunătățirii sistemelor de colectare și epurare a apelor uzate sînt mai dificil de cuantificat. Este evident faptul că acestea ar avea ca efect îmbunătățirea sănătății, ecosistemelor acvatice care, la rîndul lor, ar produce beneficii în ceea ce privește recreerea și dezvoltarea turismului. De asemenea, o calitate mai bună a apei în ecosistemele acvatice ar reduce costurile de tratare a acesteia și ar permite atingerea unui standard acceptabil pentru utilizare în calitate de apă potabilă. Pe termen lung, beneficiile economice ar constitui în jur de 0,44%, adică pînă la 1,73% din PIB.

Prezenta Strategie respectă și va realiza dreptul omului la apă și sanitație, prin asigurarea respectării cerințelor igienice față de funcționarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, va garanta asigurarea cu produse și servicii de calitate pentru creșterea satisfacției cetățenilor fără prejudicierea resurselor naturale limitate și a mediului în general.

Procesul de gestionare a implementării va necesita un program de informare și conștientizare a publicului, astfel încît să stabilească o perspectivă bazată de responsabilitate comunală.

Planul de acțiuni va fi monitorizat anual și evaluat după o perioadă de 2-3 ani pentru a fi actualizat în funcție de evoluția situației.

IX. MONITORIZAREA, EVALUAREA ȘI RAPORTAREA

IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Strategia urmează să fie pusă în aplicare prin intermediul Planului de acțiuni aprobat ca anexă la aceasta.

Planul de acțiuni servește drept mecanism de bază pentru implementarea Strategiei, cuprinde acțiunile necesare de întreprins pentru atingerea obiectivelor generale și specifice din Strategie, termenele de realizare și indicatorii, prin intermediul cărora se va verifica nivelul de implementare a acțiunilor.

Prezenta Strategie va fi pusă în aplicare în conformitate cu Planul de acțiuni prevăzut în anexa nr. 1¹. Răspunderea pentru implementarea prezentei Strategii se pune în sarcina instituțiilor indicate în Planul de acțiuni pentru perioada curentă, conform competențelor.

Planul de acțiuni este principalul mecanism pentru punerea în aplicare a prezentei Strategii. Acțiunile stabilite vor atinge obiectivele specifice, iar prin termenii de realizare și indicatorii fiecărei acțiuni se va verifica gradul de implementare a acțiunilor.

Responsabilitatea pentru implementarea Strategiei va aparține tuturor instituțiilor cu competențe respective, identificate în Plan. În același timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei, va fi creat un **grup interministerial de coordonare a implementării Strategiei**, care va fi monitorizat de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Grupul de coordonare va fi responsabil de elaborarea planurilor de lucru anuale comune și de desfășurarea tuturor activităților identificate.

În el vor fi incluși reprezentanții instituțiilor responsabile de domeniul alimentării cu apă și sanitației, care vor fi desemnați de instituțiile respective, și reprezentanți ai societății civile. De asemenea, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va invita instituțiile străine și internaționale care activează în domeniul apelor și sînt prezente în Republica Moldova să delege experți pentru a participa la activitățile **grupului de coordonare**. Ministrul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va numi președintele grupului, la recomandarea membrilor acestuia.

Grupul de coordonare se va întruni în ședințe conform unui plan stabilit de acesta, dar nu mai rar de o dată în trimestru, va monitoriza nivelul de implementare a acțiunilor și va elabora rapoarte anuale de implementare a activităților preconizate în Strategie pentru care sînt responsabili.

Raportarea. În cadrul procesului de monitorizare vor fi elaborate anual rapoarte de monitorizare, care vor include informații privind implementarea indicatorilor stabiliți pentru fiecare acțiune în parte, iar la fiecare 3 ani vor fi elaborate rapoarte de evaluare și progres, ce vor determina care este impactul activităților realizate într-un anumit timp și nivelul de implementare a obiectivelor stabilite. Rapoartele de monitorizare și de evaluare vor fi elaborate de **grupul de coordonare** și prezentate Guvernului pentru generalizare.

Rapoartele de evaluare vor include în mod obligatoriu concluzii și recomandări referitoare la înlăturarea deficiențelor depistate în procesul de evaluare. Întru asigurarea implementării acestor recomandări **grupul de coordonare** poate să propună modificări, în funcție de necesități, în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

La finalul implementării Strategiei, urmează să fie elaborat un raport de evaluare finală, care să conțină informația privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite și a impactului scontat. În

baza acestui raport se va decide asupra următoarei etape de planificare strategică în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Asigurarea transparenței. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va crea pe pagina web oficială o secțiune aparte, în care va fi plasată informația curentă privind mersul și progresele înregistrate în realizarea Strategiei. Societatea civilă și instituțiile responsabile de domeniul alimentării cu apă și sanitației vor avea posibilitatea să facă sugestii și să comenteze referitor la progresul reformei. **Grupul de coordonare** creat pentru asigurarea implementării Strategiei va fi responsabil de plasarea informației și colectarea comentariilor/sugestiilor de pe pagina web.

În final, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va organiza conferințe anuale cu participarea reprezentanților societății civile și instituțiilor responsabile din domeniul alimentării cu apă și sanitației, în cadrul cărora vor fi prezentate și dezbătute rapoartele anuale de implementare a Strategiei și alte informații relevante.

Toate aceste măsuri vor contribui la asigurarea transparenței implementării acțiunilor de protecție a mediului și folosirii durabile a resurselor naturale și vor oferi posibilitatea reală de implicare și participare a publicului larg în procesul de luare a deciziilor.

[planul](#)

[anexa nr.1¹](#)

Anexa nr.2

la Hotărârea Guvernului nr.199

din 20 martie 2014

L I S T A

hotărârilor Guvernului care se abrogă

1. Hotărârea Guvernului nr.1406 din 30 decembrie 2005 „Cu privire la aprobarea Programului de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.1-4, art.10).

2. Hotărârea Guvernului nr. 662 din 13 iunie 2007 „Pentru aprobarea Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.86-89, art.696).

3. Punctul 39 din modificările și completările ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.462 din 24 martie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.66-68, art.437).

4. Punctele 15 și 21 din anexa nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.384 din 12 mai 2010 „Cu privire la Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.78-80, art.455).